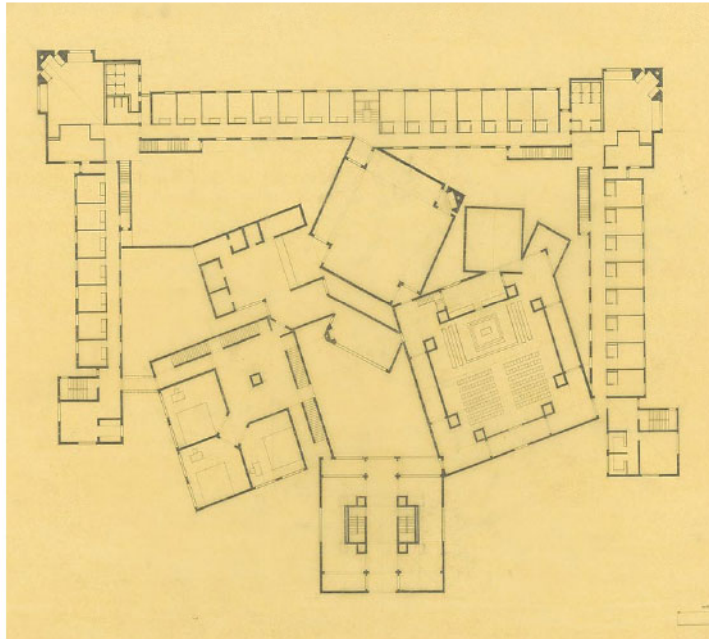
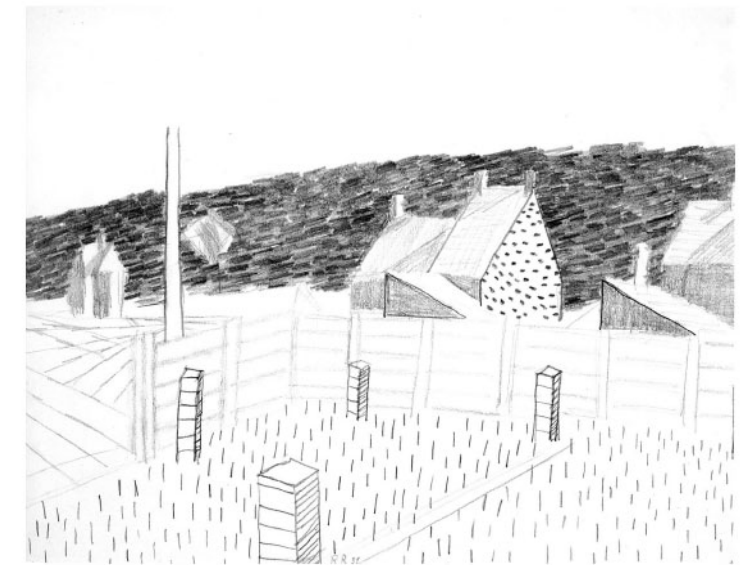
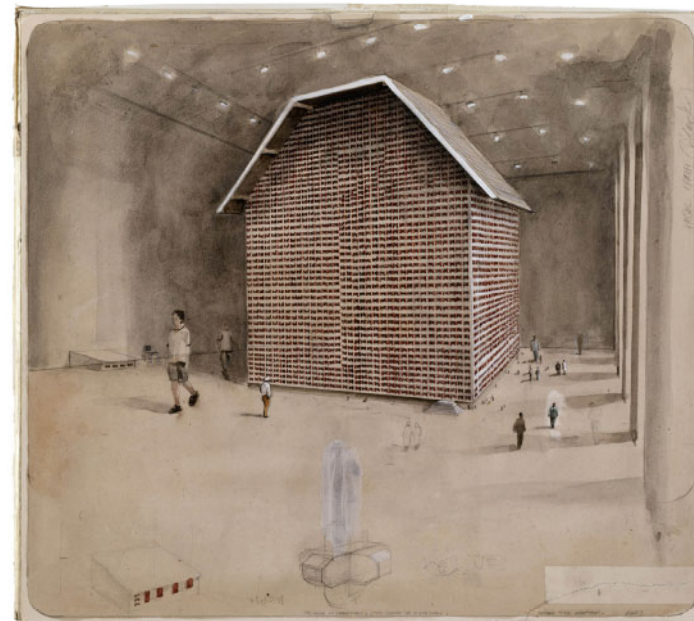

De Schrijverswijk

00 3609 C

(beelden die als inspiratie hebben gediend tijdens de opmaak van het wedstrijdontwerp: Kahn/Borremans/Kirkeby)

Een visienota is een staalkaart voor toekomstige werkzaamheden. Het kan nooit een volledig antwoord zijn, maar wel een platform over een houding, een aanpak en gevoeligheid. De standpunten en hypothesen zullen bij het uitwerken uiteraard nog moeten worden geverifieerd, verfijnd en bevestigd in een open en beweeglijk creatief proces. We hopen, samen met de verschillende stakeholders, de volgende maanden in overleg de hier geopperde visie verder te kunnen co-creëren.

Wij willen duurzaam bouwen niet enkel benaderen vanuit technisch-ecologisch standpunt: de ruimtelijke-culturele-sociale, economisch-logistieke pijlers zijn minstens even belangrijk. Net omdat we het gehele concept zien vanuit een duurzame logica zelf, licht deze nota dan ook onze visie toe aan de hand van een duurzame ruggegraat - rode draad. We stellen hierbij duurzaamheidsambities voorop die innovatief en hoogkwalitatief zijn, berustend op een samenspel van technologisch beproefde concepten, out-of-the-box-ideeën, kringloopdenken, sociale en ecologische disrupties en een beredeneerde durf om grenzen te verleggen en zo bij te dragen tot transitie.

Inhoudsopgave:

1. Analyse	p.02
2. Ambities	p.06
3. Concepten	p.06
4. Participatief traject	p.08
5. Masterplan	p.09
6. Gebouwen	p.12
7. Beeldkwaliteit	p.21
8. Basisplan	p.23
9. Proces, financiën	p.24

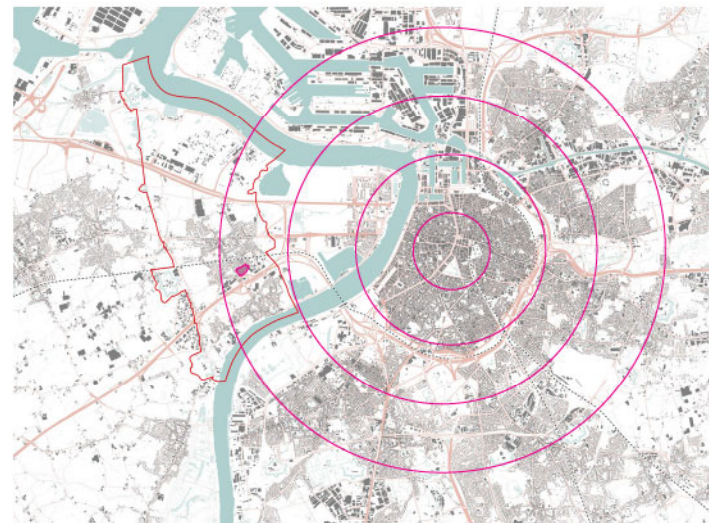
De vereenvoudigde waarneming

“De eenvoudige dingen die rondom hem leven: de kleine tuin met de betonpalen en de betonplaten, de huizen waarvan men slechts de daken ziet, het hybride karretje, de vertrouwde kat en de gestalte van de man in de tuin, van het meisje voor het raam, gestalten die men waarneemt en die aanwezig zijn naast de muur, naast de kat en de daken: verschijningsvormen zonder geschiedenis, zonder anekdote, zonder inwendige bevestiging,”

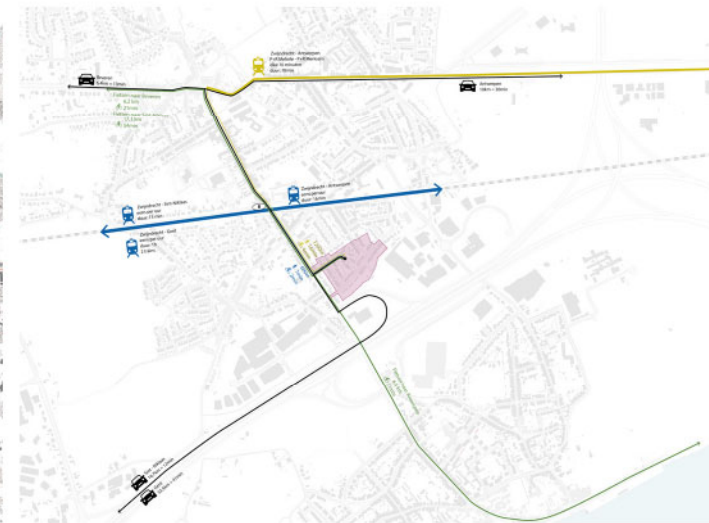
dixit Karel Geirlandt over het werk van Roger Raveel.

1. analyse

Zwijndrecht is een gemeente van Schelde tot Schelde. Met een palet aan verschillende 'werelden' eromheen: de historische fortengordel, het polderlandschap, de internationale haven, het natuurlijke landschap van de Schelde. Het is een gemeente die zich ontwikkelt en manoeuvreert binnen het krachtveld van de metropool Antwerpen. Waar drastische ontwikkelingen ivm infrastructuur van de Oosterweel en groei vanuit Antwerpen duidelijk voelbaar zijn. Zwijndrecht is door zijn bereikbaarheid en voorzieningenniveau aangewezen als groeikern. Tegelijkertijd is Zwijndrecht ook gewoon Zwijndrecht. Functionerend als een eigen gemeente, met de Pastoor Coplaan - Statiestraat als ruggegraat voor de voorzieningen en de verbinding van het centrum naar de Schelde. Het is op het snijvlak van deze ruggegraat en de snelwegwereld dat de Schrijverswijk zich bevindt.

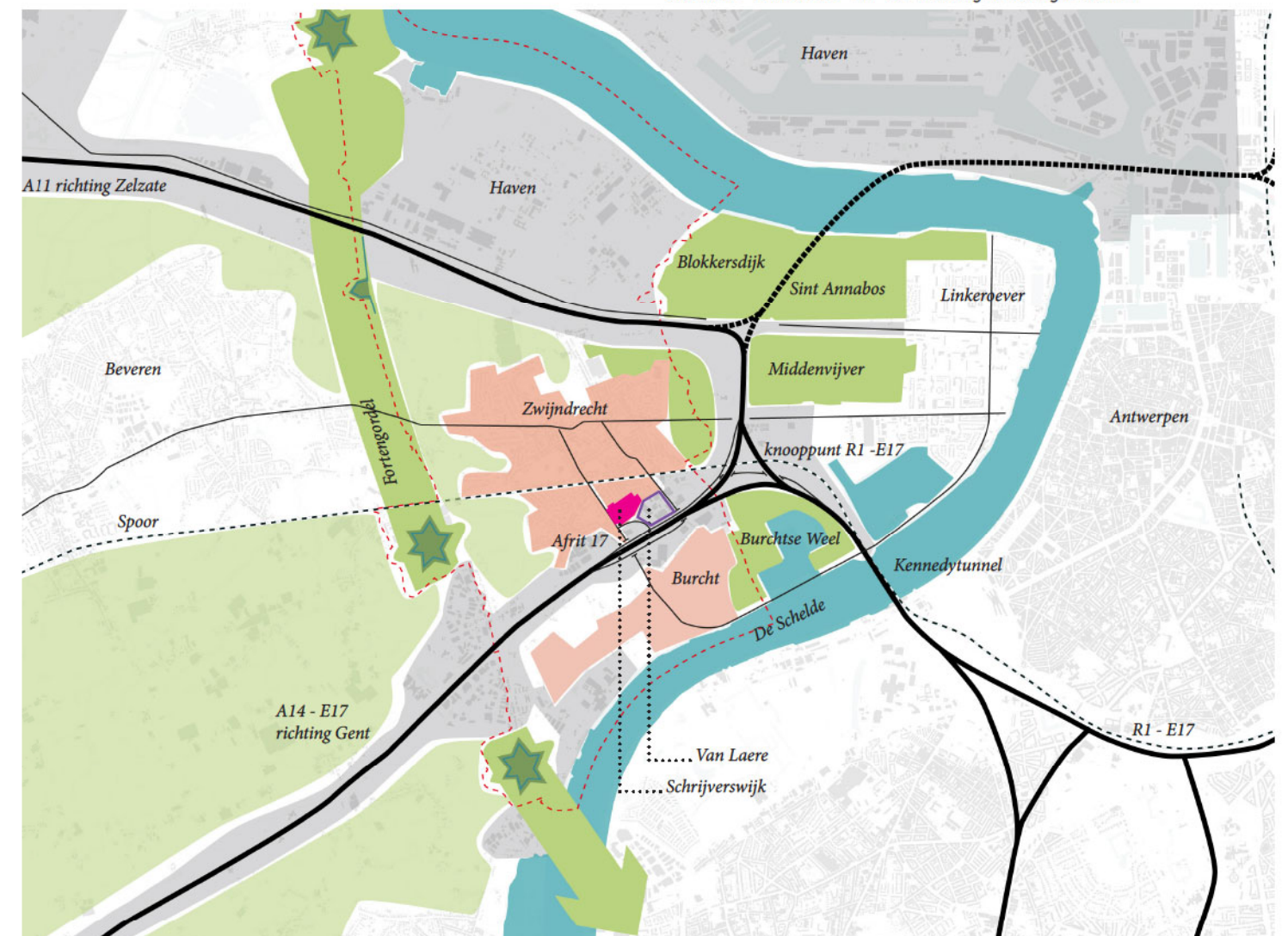
Nabijheid van Antwerpen

Bereikbaarheid: openbaar vervoer

De stadiestraat en Pastoor Coplaan als ruggegraat voor de voorzieningen en het ontbreken van voorzieningen en sociale functies in de Schrijverswijk zelf.

Zwijndrecht, een gemeente doorsneden met infrastructuur in de invloedssfeer van Antwerpen

Aanwezigheid van en versnippering door infrastructuur

In de laatste 50 jaar zijn er veel bovenlokale infrastructurele ontwikkelingen geweest waardoor de huidige gemeente doorsneden wordt door grootschalige infrastructures zoals de A14, de A11, de N70 en de spoorweg. Hierbij horen ook de aangrenzende bedrijven en haventerreinen. Deze infrastructuur deelt Zwijndrecht op in meerdere geïsoleerde zones, waarvan de Schrijverswijk in een zone ligt - ingeklemd tussen spoor en snelweg. Hiernaast bemoeilijkt het ook de verbinding tussen de kernen en omliggende landschappelijke gebieden.

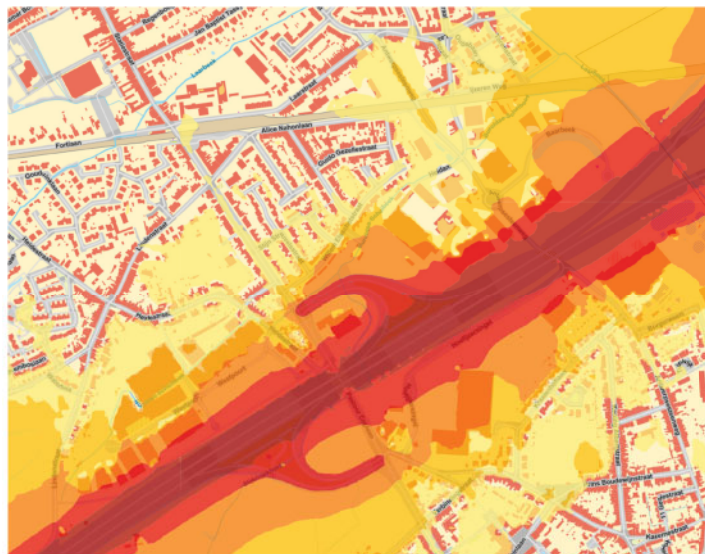
Afgelopen periode is er gestart met de realisatie van de Oosterweelverbinding. Dit heeft een directe en substantiele invloed op het projectgebied. Het nieuwe op- en afrittencomplex zal verbreden en aan de zijde van de Schrijverswijk twee keer zoveel verkeer verwerken. Er worden geluidschermen geplaatst langs de A14 maar niet langs de parallelweg zodat de geluidsbelasting van deze nieuwe weg blijft bestaan.

Het snelweglandschap zal met andere woorden in de toekomst dichterbij komen en meer aanwezig zijn. De Schrijverswijk en het snelweglandschap komen hier onmiddellijk langs elkaar te liggen, wat zorgt voor een schaalbreuk en een sterke impact op de woon- en leefkwaliteit van de toekomstige Schrijverswijk. Het creëren van een buffer tussen snelweglandschap en woonomgeving, op schaal van geheel Zwijndrecht - maar bij uitstek ter hoogte van de Schrijverswijk - is essentieel voor een gezonde, veilige en aangename leefomgeving.

De Oosterweelwerken brengen ook kansen mee. De groene bermen van de snelwegen ten oosten van Zwijndrecht worden met de Oosterweelwerken voorzien van fietspaden en fietstunnels. Hierdoor ontstaat een kans om Zwijndrecht beter te ontsluiten richting Antwerpen en diverse groengebieden (Sint Annabos en Middenvijver). Het huidige netwerk omheen de Schrijverswijk sluit hier echter nog niet optimaal op aan. De hoofd fietspaden lopen enkel in het noorden parallel aan het spoor langs de Schrijverswijk. Daarnaast vormt het brugtalud van de Antwerpsesteenweg een fysieke barrière in oost westelijke richting. Een nieuwe fietsroute langs de Burchtse Scheibeeek kan de wijk beter verbinden met de nieuwe routes van Oosterweelwerken.

Toekomstige plannen Oosterweelverbinding. Verbreding en intensivering op-en afrittencomplex.

Huidige geluidsbelasting welke door de toename verkeersintensiteit en verbreding weg nog zal toenemen.

Ontbreken van een blauw-groene drager, de Burchtse Scheibeeek als kans

Zwijndrecht kent een sterk uitverkavelde stedenbouwkundige structuur waar een robuust netwerk van groen-blaue ruimten in verbinding met het omliggende landschap ontbreekt. Hiernaast treden er wel wateropgaven op. De Burchtse Scheibeeek, een kleine waterloop ten zuiden van de Schrijverswijk treedt bij hevige regenval buiten haar oevers.

Fietspaden netwerk bestaand - te ontwikkelen oosterweel - missing link

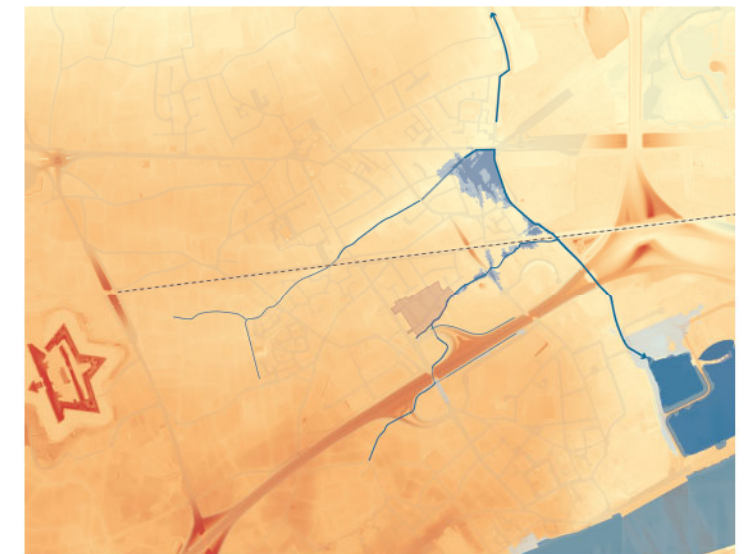

Nieuwe recreatieve ontsluiting bij nieuwe inrichting van knooppunt R1 -E17 ten oosten van Zwijndrecht

De klimaatscenario's opgemaakt door de VMM wijzen erop dat dit in de toekomst in heel Vlaanderen steeds vaker zal gebeuren. Daarnaast zullen er ook vaker langere droge periodes zijn. De Burchtse Scheibeeek zou tijdens de transitie van de Schrijverswijk en het uitbouwen van een groen-blaauw netwerk een prominente rol moeten krijgen.

Ontbreken van substantiele blauwe en groene structuren doorheen Zwijndrecht

De Burchtse Scheibeeek als opgave en kans

De Schrijverswijk

De bestaande Schrijverswijk heeft de typische aanblik van een naoorlogse woonuitbreiding in Vlaanderen. De ruime, relatief groene straatprofielen verlenen de wijk een voorzichtige tuinwijkkwaliteit. Echter, het vormelijk keurslijf van de in serie geproduceerde woningen (en/of garageboxen) en het gebrek aan hiërarchie in het stratenpatroon geven de wijk een generiek en banaal karakter.

Bebouwing

De bestaande Schrijverswijk bestaat nagenoeg uitsluitend uit ééngesinswoningen met twee bouwlagen en hellend dak. De bestaande gevels presenteren als grootste gemene deler: een uniform gabarit, gelijkaardige gevelindelingen, eenzelfde materialisatie en kleurgebruik. In de bestaande toestand, geleden ‘steunberen’ bij een deel van de woningen de gevels. De betonnen gevelpanelen in verschillende pasteltinten zorgen voor (beperkte) differentiatie.

Geïsoleerde wijk

Alle straten van de Schrijverswijk worden via de Pastoor Coplaan ontsloten. Dit versterkt het geïsoleerde karakter van de wijk, maar weert ook doorgaand verkeer en maakt de wijk autoluw.

Indien de terreinen van het bouwbedrijf Van Laere (gedeeltelijk) vrijkomen lijkt het waardevol om een nieuwe trage weg aan te leggen vanuit de Hendrik Consciencestraat richting de rotonde van de Antwerpsesteenweg, langsheen de beek. In de ruimere wijk treffen we op diverse plaatsen doodlopende achterpaden aan. Het zoeken naar nieuwe aansluitingen met deze achterpaden kan de verbondenheid van de wijk verbeteren.

ontsluiting Schrijverswijk

doodlopende achterpaden in de ruimere wijk

Luchtbeeld Schrijverswijk, toont een kenmerkend daklandschap.

Schakeling woningen in korte rijtjes

Lage aanbouwen: garages. Woningen met "steunberen".

Twee woningen, zonder steunberen, met blauwe accentkleur aan pleintje, Felix Timmermansstraat

Achterzijde. Private tuinen en achterbouwen.

Versnipperd groen in de wijk

Verharde weginfrastructuur domineert het straatbeeld

Publieke ruimte in het teken van de verplaatsing

Achterpaden vormen informele routes

Open ruimte

De bestaande "Schrijverswijk" laat zich lezen als een voorzichtige tuinwijk. Hoewel er relatief veel groen aanwezig is, vinden we er weinig tot geen openbare "plekken". De straten zijn vrij rechtlijnig en anoniem.

Open ruimte kan op verschillende manieren worden ingezet voor het wonen. Ze kan tegelijk nabijheid en afstand creëren tussen de woningen. De schaal, de verhoudingen, het statuut en de functie van de open ruimte spelen een grote rol in de beleving en het slagen ervan. Het voelt als een evidentie dat een grote open ruimte met lage bebouwing rondom, niet dezelfde beleving oplevert als een kleine open ruimte met hoge bebouwing rondom. In de Schrijverswijk missen we vandaag een heldere ruimtelijke definitie van de openbare ruimte.

Versnipperde eigendomsstructuur

Er kan niet van een tabula rasa worden uitgegaan. In de loop der jaren hebben diverse bewoners een beroep gedaan op hun inkooprecht. Slechts een deel van de woningen vallen nog onder beheer van de sociale huisvestingsmaatschappij. Deze versnipperde eigendomsstructuur bemoeilijkt een grondige vernieuwing van de wijk.

Duurzaamheid op wijkniveau

De "Schrijverswijk" dateert uit de jaren '60. Bouwtechnisch worden de woningen gekenmerkt door beperkte isolatie, enkel glas en een onaangepaste verwarming. Vernieuwbouw blijkt goedkoper dan renoveren. Nieuwe isolatienormen (~2020) vormden de aanleiding tot deze Open Oproep.

Onze bezorgdheid inzake duurzaam bouwen gaat evenwel verder dan de gebouwschil. Onze ruimtelijke omgeving heeft nood aan nieuwe bouwvormen en stedenbouwkundige concepten, die werkelijk vanuit integrale duurzaamheid bedacht zijn. We moeten met zijn allen anders beginnen denken over wonen. De huidige wooncultuur botst met het eindige ruimtegebruik, waardoor het Vlaamse landschap dreigt dicht te slibben. De focus dient te verschuiven van de individuele woning op de eigen kavel naar een meer gemengde woonomgeving, mét aangepaste collectieve voorzieningen en méér kwalitatieve open ruimte.

Kaartje met aanduiding van woningen als deel van de "projectzone".

Zelfde kaartje, na "sloop" van de woningen die deel zijn van de projectzone

2. Ambities

Ambitie 1: “Anonieme participatie”

De transformatie van de Schrijverswijk volgt een zachte cadans tot een duurzame en solidaire tuinwijk. Het participatief proces stelt de gebruiker centraal met een ontwerp dat voldoende buigzaam is om te beantwoorden aan de menselijke noden en veranderingen. Zowel de fasering als de groeimodellen streven een maximale flexibiliteit na. Tijd en ruimte balanceren op het fragiele evenwicht tussen de confrontatie met de bestaande omgeving en haar bewoners, als de integratie in de bestaande context. Kunst wordt de sociale drager die de transitie zichtbaar maakt en tijd neemt voor de kleine ontmoetingen.

Ambitie 2: “Open plan”

Aldo Rossi: *“De idee dat de dingen geen louter ruimtelijke, maar tijd-ruimtelijke context hebben waarin ze optreden, een identiteit die verschillende vormen aanneemt naargelang de tijd-ruimtelijke context waarin ze optreden.”*

We ambiëren een masterplan dat niet bindend is, maar een suggestieve afbeelding weergeeft van onze inzichten gebaseerd op de ontwerpparameters. We hebben een ontwerpstrategie ontwikkeld die zowel planning als toeval aspireert. In tegenstelling tot één ideale oplossing wensen wij een catalogoog van alternatieven of meervoudige scenario's aan te bieden. De nadruk ligt niet op het product, maar op het proces.

De variatie aan woontypologieën en publieke ruimte is voorwaarde-scheppend en niet inhoud-bepalend. Dankzij deze ontwerpstrategie kunnen we afhankelijk van de fase of het groeimodel laveren tussen de publieke ruimte e/o de catalogus aan woontypologieën. Deze strategie heeft een belangrijke troef; het biedt een variatie aan scenario's aan, inwisselbaar in de tijd en ruimte.

Ambitie 3: “Natuurinclusief landschap”

Het ontwerp streeft naar een natuurinclusief landschap, gekenmerkt door groene buitenkamers en extensief beheerde ruimten binnen een robuuste structuur van open ruimte. Naast de diversiteit aan woontypes (eengezinswoningen en meergezinswoningen) wordt de Schrijverswijk opengemaakt voor een breed palet van woon- en wijkgroen (gaande van publiek en semipubliek tot privaat groen).

We wensen de groene en open ruimte te activeren en diversifiëren tot kwalitatieve ontmoetingsruimtes, met een natuur langs de beek en geïntegreerde watersysteem als creatieve bondgenoot van het tuindorp. Op mesoschaal fungeert ze als groene long en op macroschaal als een nieuwe trage weg en buffer tussen woon- en snelwegwereld geënt op de groenblauwe ader. Die linten natuur zorgen ervoor dat diersoorten, van vogel tot pad tot mens, zich kunnen verplaatsen tussen hun leefgebieden en staan tegelijk garant voor aangename recreatie. Zo is een wandelroute langs de beekvallei geliefd bij menig recreant en sportliefhebber, maar ook voor functionele verplaatsingen met de fiets.

Ambitie 4: “Publieke ruimte als ontmoetingsplaats”

Een vierde ambitie van het project is het openwerken van de Schrijverswijk tot een autoluwe wijk in de nabijheid van de dorpskern en het station. Eénzijdige ontsluitingen van gemotoriseerd verkeer en parkeerpockets verhogen de doorwaadbaarheid voor fietsers en voetgangers waardoor de openbare ruimte zich kan ontwikkelen tot kwalitatieve ontmoetingsruimte met groene assen, pleintjes en trage wegen. Een scenografie van gedifferentieerde publieke ruimten zal de tuinwijk versterken. Daarnaast zal deze ingreep het verplaatsingsgedrag veranderen, en "vergeten" plekken tussen de huidige garageboxen opwaarderen.

Ambitie 5 “Microcentraliteit”

Als vijfde ambitie wensen we de mogelijkheden van deze wijk te benutten door het creëren van een “microcentraliteit”; een mix van wonen en niet-residentiële ruimtes op een knooppunt van fiets, trein en groen. Het project zet in op de intensivering van het ruimtegebruik met een diversiteit aan woontypes, en het verhogen van de sociale cohesie met de omgeving. Mits een evenwichtige verweving van het woonweefsel met gemeenschapsvoorzieningen, buurthuis, crèche... zal de Schrijverswijk in de toekomst kunnen uitbreiden en verder ontwikkelen tot een veelzijdig en kwaliteitsvol wijkknooppunt. Belangrijk hierbij is het afstemmen van de niet-residentiële ruimte op de noden van de buurt (bv ouderenzorg, buurtgerichte voorzieningen, parkterras bij speeltuin, ...).

3. Concepten

primair raamwerk met 4 bouwstenen

O. M. Ungers: *“The problem is no longer posed as the designing of a completely new environment, but rather the rebuilding of what already exists... There is no need for a new Utopia but rather to create a better reality.”*

Het ontwerp wenst de bestaande verdienstelijke elementen van de wijk te versterken en de niet verdienstelijke elementen uit te doven. Het primaire raamwerk van 4 ruimtelijke bouwstenen vormt een vaste basis waarbinnen spontane en/of tijdelijke activiteiten kunnen ontstaan. Dit geldt ook voor het architectuurconcept; we onderzoeken en herinterpreteren de kenmerken van de architectuur veeleer dan het als een object op de site te poneren. Met respect voor de genius loci zoeken we een subtiële synergie tussen de bestaande context, het gevraagde bouwprogramma en de stedenbouwkundige ambities van Zwijndrecht inzake het openbaar domein.

Het concept baseert zich op ‘sociale innovatie’ waarbij de verknoping en verwevenheid tussen mensen centraal staat. We streven naar een plek waar het goed is om te wonen; waar sociale ontmoetingen mogelijk worden gemaakt. Die verknoping van sociale relaties dient als grondslag en hefboom voor de opwaardering van de leefomgeving. Het project integreert gevarieerde plekken op alle schaalniveaus die de gebruiker kan toe-eigenen. De open ruimte is hier voorwaarde-scheppend en niet inhoud-bepalend; het toe-eigenen en beleving ervan door zijn gebruikers worden gestimuleerd.

Bouwsteen 1: De beekvallei

Bouwsteen 1 “De beekvallei”

Om een verdere versnippering van het landschap tegen te gaan, beginnen we te bouwen aan een robuuste groen-blaauwe structuur. Ruimtelijk vertaalt zich dit in een woekerende natuur langs de beekvallei. Een ‘verwilderd’ landschap waarin de beek ruimte krijgt om te overstromen en te bufferen. Vanuit de Schrijverswijk fungeert de Beekvallei, met het talud, als een groene filter voor het harde verkeer van de E17. Langsheen de beek kronkelt een wandel- en fietsroute welke een logische verbinding vormt richting de omliggende groengebieden en de toekomstige fietsinfrastructuur uit het Oosterweelproject.

Bouwsteen 2 “Het Parklint”

We vervlechten de Stijn Streuvelstraat met de Willem Elsschotstraat tot een lineaire parkstructuur. De straat als park. Dit Parklint fungeert als bindend element; zowel tussen de Schrijverswijk en zijn omgeving, als binnenin de Schrijverswijk. De bestaande infrastructuur heeft een overwegend verhard karakter waar koning auto regeert. De schaaldiscrepantie tussen deze brede verharde straten, met nauwelijks ruimte voor groen, en de lage rijwoningen doet het tuinwijkconcept vervagen.

Bij de beleving van het Parklint loopt het groen van voorgevel tot voorgevel, met hierin verweven sporen van verharding voor functioneel verkeer en fietsers. De parkruimte combineert ruimte voor ontmoeting en verplaatsingen met ruimte voor water en natuur.

Bouwsteen 2: Het parklint

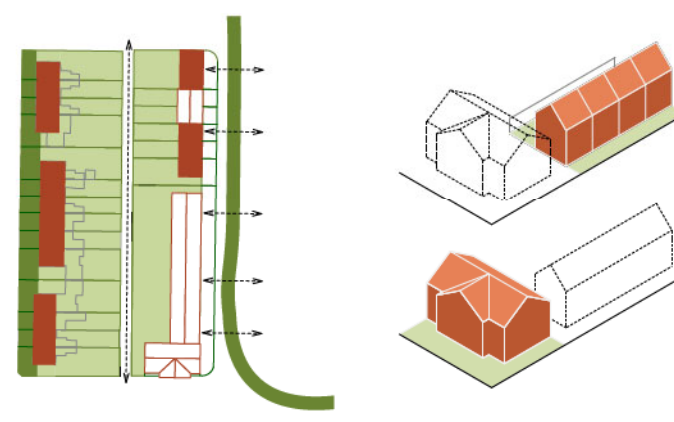
Zo krijgen deze straten een nieuwe publieke ruimte waarvan de schaal beter aansluit bij de menselijke schaal van de bebouwing. Dankzij enkele precieze “knips” maken we een onderscheid tussen doorgaand en plaatselijk verkeer. Daarnaast positioneren we de parkeerpockets en afvalstraatjes aan de buitenhoeken van de wijk. Zo kan het Parklint zich ontwikkelen tot groene ader doorheen de autoluwe Schrijverswijk.

Bouwsteen 3 “De Rand”

De derde bouwsteen wordt de Rand genoemd en versterkt de historische ontwikkeling van de bestaande sociale woningen. De ritmiek van de lintbebouwing met voor- en achtertuinten werd initieel ontwikkeld langsheen de Pastoor Coplaan en werd vervolgens doorgetrokken in de Schrijverswijk. We zetten deze historische ritmiek en architectuurtaal in als een duidelijke rand die de wijk omzoomd. Tussen en naast de bestaande privatieve rijwoningen komen bescheiden ingrepen, binnen dezelfde korrel van de rechtlijnige lintbebouwing met 3 bouwlagen. Hierbij wensen we het bestaande concept van de voortuinen te bestendigen en te versterken door deze te activeren en te koppelen aan het Parklint. Door de lintbebouwing te verschuiven/verhogen/verbreden, ontstaat een differentiatie aan typologie, profiel en uitdrukking.

Bouwsteen 4 “De Kern”

En als laatste bouwsteen tekent zich centraal in de wijk de figuur van de Kern af. Deze profileert zich als een poreus en doorwaadbaar hart, met een hoge densiteit. De Kern ademt een dorpse sfeer uit, doch met een stedelijke allure dankzij de gradiënt van publiek tot private buitenruimtes en de mix van woontypologieën.

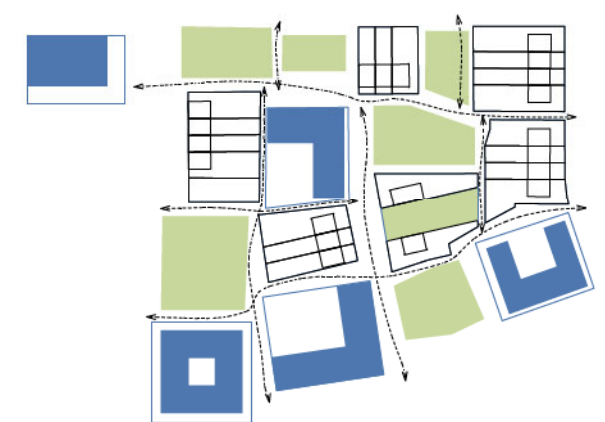

Bouwsteen 3: De Rand

Trage wegen versmallen en verbreden, waardoor de bestaande harde lijninfrastructuur verzacht. Het wordt een plek waar je kunt “verdwalen” tussen de paden en vertoeven in de collectieve of publieke buitenruimtes. Het werkterrein wordt gradueel verlegd van de publieke ruimte tot de private woningen, alsook de confrontatie met de bewoners en gebruikers; het wachten aan de crèche, de blootstelling bij het wonen, de transgressie in de publieke ruimte, het herhalen van dezelfde handelingen in de ruimte... Het zijn stuk voor stuk ruimtelijke vertalingen van het dagelijkse leven.

Aldo Rossi schrijft: *“De stad is een weefsel van stedelijke feiten (urban facts) die zich als herinneringen opstapelen en zo een complexe realiteit opbouwen. Het is de taak van de architect-ontwerper om hierin patronen te ontdekken.”*

De Kern bestaat uit een ‘natuurlijk grid’ van kamers en vindt zijn oorsprong in het archipelconcept van O.M. Ungers. Het is een 'stelsel van fragmenten' die antwoord biedt op het probleem van de vorming van een gemeenschapsgevoel dat het zuiver individuele kan overstijgen zonder de vrijheid tot individualisatie aan te tasten. Dankzij het grid en zijn duidelijke begrenzingen ontstaat een ultieme vrijheid binnenin de kamers zelf. De individualiteit van elke kamer versterkt zelfs de eenheid van het grid. De Kern profileert zich dus als een conglomeraat van kamers of eilanden, met een volledige vrijheid voor individuele ontwikkeling per ‘eiland’ doch gestructureerd dankzij het grid. Het grid duidt niet noodzakelijkerwijs op de schaal, maar meer op een expressie van een formele samenhang.

Bouwsteen 4: De Kern

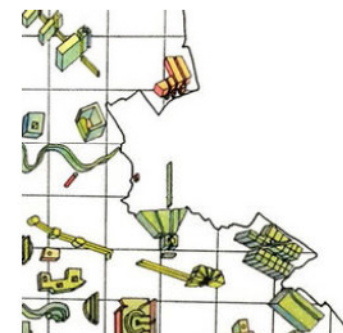
O.M. Ungers: *“De notie van een 'stad in de stad': de maximale vrijheid van een unieke definitie voor afzonderlijke elementen binnen een groter kader dat de afzonderlijke elementen op hun plek houdt.”*

De straten en plateaus bieden ruimte aan bijeenkomsten en een variëteit aan gebruiksmogelijkheden, hier wordt de sociale ruimte geschapen. De kavelgrenzen en gebouwen omvatten de bouwmassa's, hetzij via het lineaire karakter van de groene haag dan wel via de verticaliteit van de woonblokken.

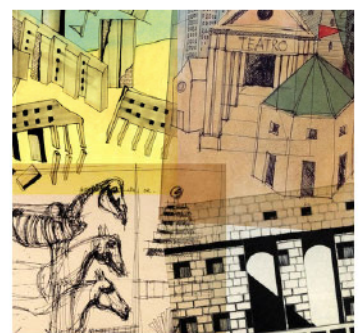
Hagen worden ingezet als een zachte uniforme beeldtaal en een formele begrenzing van de kamers.

We onderscheiden 3 types kamer:

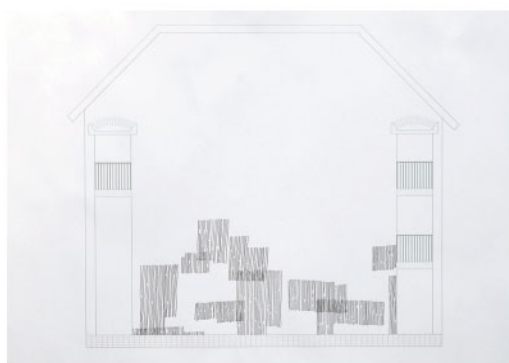
- Een kamer ‘open ruimte’ met een variëteit aan gemeenschapsgroen of publieke ruimte.
- Een kamer ‘woonblok’ die wordt voorzien van een nieuw bouwblok met meergezinswoningen. De bouwblokken krijgen een uniforme beeldtaal onder een uitgesproken dakvolume.
- Een kamer ‘bestaande rijwoningen’ omvat de bestaande woningen en hun privatieve tuinen. Omwille van de beeldkwaliteit zullen we de wanordelijke bestaande tuinhekjes omzomen met eenzelfde haag (op het publieke domein).

beeld O.M. Ungers

beeld Aldo Rossi

eerste schets voor de Schrijverswijk

Kunst als sociale drager

We wensen kunst niet in te zetten als een specifiek project, maar als een integratie- en participatieproces. De werkmethode van onze poëtisch adviseur omvat immers "de kleine ontmoetingen" waarbij hij de tijd neemt om de buurtbewoners te leren kennen. De krijttekeningen, zowel op publieke als private delen, omarmen het tijdsaspect en de persoonlijke contacten. Deze "acupunctuur" maakt de transitie zichtbaar in een anonieme vorm van participatie. Meegaand met de veranderingen op de site en de fasering, leidt het tekentrajec een actief leven. De poëtisch adviseur zal ontmoetingen genereren; mensen uitdagen om de kunstwerken niet alleen te bezichtigen, maar ook te beleven en deel uit te maken van het creatieve proces en de transitie van de Schrijverswijk.

krijttekeningen als generator van ontmoetingen

4. Participatief traject

Kunstenaar en poëtisch adviseur in de Schrijverswijk

De kunstenaar lieert zich van het begin tot het einde aan het project: alle fases (besprekingen/locatiebezoeken enz) worden door hem opgevolgd en voorzien van poëtisch advies. Dat doet hij door te tekenen en te schrijven op de voor hem gebruikelijke wijze; door het trekken van lijnen verbindingen te leggen tussen de verschillende partijen die in de Schrijverswijk werkzaam zijn en de wereld daarbuiten, om de buurt heen. Met de regelmaat van de klok verschijnen er nieuwsbrieven (E-books met tekeningen en tekst) waarin de kunstenaar zich richt tot de architecten, de opdrachtgever, ambtenaren en bestuurders van de stad, de politiek, gebruikers, eigenaars, bewoners, kinderen, enz. De teksten zijn toegankelijk, associatief en met humor geschreven, bedoeld om elkaar beter te leren kennen. Het zijn verhalen waarin mensen een naam krijgen, over de interacties zoals die op straat plaatsvinden, het winnen van sympathie en vertrouwen, maar ook over de argwaan en de weerstand die de veranderingen in de Schrijverswijk op zullen roepen. De E-books en de tekeningen leiden uiteindelijk tot een permanente artistieke ingreep op (een) gevel(s). De permanente ingreep kan het beste gezien worden als een conclusie die getrokken wordt uit alle handelingen die gedurende het traject plaatsvinden, alsof er een som gemaakt wordt...

"Mocht mij vandaag gevraagd worden om een permanente artistieke ingreep in de Schrijverswijk te doen, dan zou ik een traject in gang zetten dat zich richt op woorden die veel vallen/taal die de betrokken partijen bezigen. De vraag zal zijn hoe ik taal integreer in een muurtekening. Naar dat antwoord zal ik op zoek gaan."

Flexibele transitie

Ruimte van mogelijkheden, mogelijkheden van ruimte.

In de ontwerpstrategie en fasering zijn de kamers (of veldstructuur) een belangrijke troef. We kunnen immers laveren tussen de kamers; het al dan niet bebouwen of ontwikkelen van een kamer is inwisselbaar in de tijd en ruimte. Zo kan de kamer met bestaande rijwoningen in een volgende fase worden aangekocht voor de ontwikkeling van een nieuw woonblok of open ruimte.

Dit geldt ook voor de woontypologieën; afhankelijk van de fase of het groeimodel kan men kiezen uit de catalogus aan gebouwen en typologieën.

Eén van de mogelijke scenario's krijgt vorm in een "basisplan" waarbij we streven naar minstens 130 nieuwe wooneenheden, rekening houdend met de bestaande privaatieve eigendomsgrenzen én de stedenbouwkundige voorschriften uit het gewestplan Antwerpen KB 03/10/1979.

In een ander scenario, uitgewerkt als "overkoepelende visie" tonen we de ontwikkeling van maximaal 150 nieuwe wooneenheden, waarbij we over de eigendomsgrenzen heen kijken maar nog steeds de stedenbouwkundige voorschriften van het gewestplan Antwerpen KB 03/10/1979 volgen.

En in een volgend scenario dat zich ent op de lange termijn kunnen we bijvoorbeeld streven naar een nog hogere densiteit of kan er buiten de perimeter van de projectzone gekeken worden, om de wijk bijvoorbeeld uit te breiden naar de site van het bouwbedrijf Van Laere.

"basisplan"

"overkoepelende visie"

"lange termijnopties"

5. Masterplan

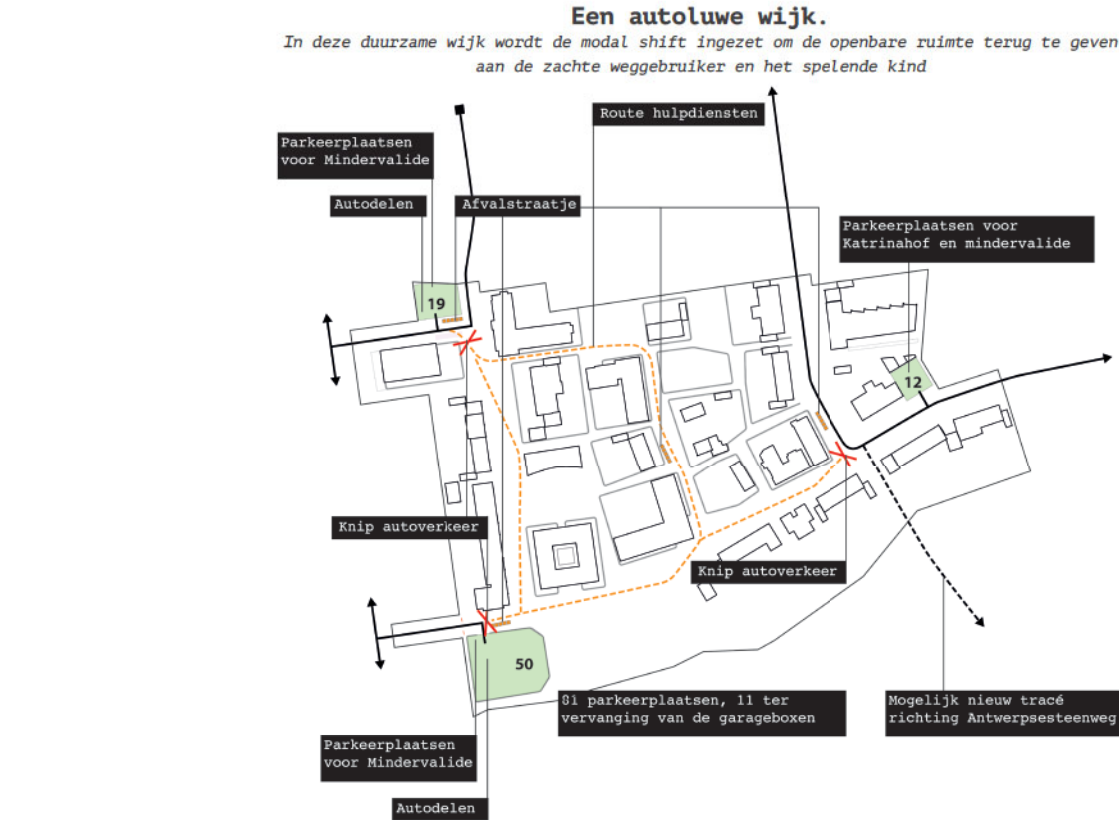
- > Opnamepunt collages (p.11/p.20)
- Projectgrens
 - Nieuw gebouw
 - Bestaand gebouw
 - Asfalt weg
 - Fietspad
 - Betonpad
 - Betonnen tegels met grasvoeg
 - Klinkers met grasvoeg
 - Parkeerplaats in halfverharding
 - Bomen in binnentuin
 - Fruitboom
 - Parkbomen
 - Heester
 - Haag
 - Gazon
 - Extensief gras
 - Picknickbank
 - Tafeltennistafel
 - Vuilnistraat
 - Brug
 - Betonnen zitelement
 - Moestuin
 - Voetbalveld
 - Speeltuin
 - Heuvel
 - Vlonder
 - Neerklapbare paaltjes
 - Stapstenen
 - Wadi
 - Overstroombare zone
 - Burchtse Scheibeek
 - Knijpstuw
 - Mogelijk tracé richting
 - Antwerpsesteenweg
- 0m 10m 20m 30m 40m 50m

In het masterplan (of "overkoepelende visie") vormt het uitgangspunt de diagnose van de publieke ruimte waarbij we streven naar een maximale ruimtelijke logica en een maximale verdichting. Hierbij wensen we de huidige rijwoningen van de jaren '60 niet te bestendigen én de Kern zo maximaal mogelijk te verdichten.

Het projectgebied meet 5.15 ha groot en presenteert met de huidige 131 woningen een dichtheid van 25 won/ha. Vlaanderen moge dan wel stilaan volgebouwd zijn; tegen 2050 blijken zo'n half miljoen extra wooneenheden nodig. Een letterlijke betonstop lijkt nog verre toekomstmuziek. Wel groeit stilaan een draagvlak om de ruimtelijke behoeftes te beantwoorden zonder bijkomend grondsaldo. Geschakelde/gestapelde woonegelegenheden minimaliseren de footprint, ten voordele meer openbare ruimte en een groter privaat collectief groenaandeel. Niettegenstaande het nieuwe masterplan een densiteit presenteert van ~40 won/ha, voelt het geheel niet te dens aan. De nieuwe situatie onthardt t.a.v. de bestaande.

Concreet betekent dit:

- Maximaal 150 nieuwe wooneenheden.
- Over de eigendomsgrenzen heen, maar binnen de projectzone van de Schrijverswijk.
- Binnen de voorschriften van het gewestplan Antwerpen KB 03/10/1979.
- Er worden 5 bestaande privatieve rijwoningen ingenomen voor nieuwe woontypologieën.
- De wijk is autoluw en iedereen parkeert de wagen in de parkeerpockets aan de rand van de wijk. Bijgevolg kunnen de privatieve garageboxen niet meer gebruikt worden voor het parkeren van de wagen.
- De toegangsweg en ontsluiting van het bouwbedrijf Van Laere via de Willem Elsschotstraat verdwijnt. Het bouwbedrijf blijft toegankelijk via de rotonde.
- Fietsen zijn gegroepeerd en afgesloten per bouwblok, 1 stallingsplaats per bewoner.
- We ontwikkelen een groene hoofdas van de Pastoor Coplaan via de Stijn Streuvelsstraat naar de Hendrik Consciencestraat voor de trage weggebruikers.

Deze wordt gedoopt 'Maria Rosseels Wegel'. - Het accent ligt op gemeenschappelijke tuinen, collectief en openbaar groen. De privétuinen en terrassen op het gelijkvloers worden beperkt tot het strikt noodzakelijke.

Mobiliteit

We benaderen de nieuwe "verkeersafwikkeling" volgens het STOP-principe.

Heel wat dagdagelijkse zaken zijn binnen wandel- en/of fietsafstand beschikbaar. Een goede doorwaadbaarheid, via paadjes en pleintjes, stimuleert toevallige en eenvoudige contacten. Bewoners worden er op hun weg geïnspireerd om een praatje te maken.

We "knippen een aantal straat door" en verschuiven het parkeren naar de rand. Zo ontstaat ruimte voor de zachte weggebruiker, voor spel en ontmoeting.

Vanuit oogpunt duurzaamheid mag het terugdringen van autogebruik als een doelstelling worden aanzien, doch dit moeten kunnen plaatsvinden zonder miskenning der mobiliteitsbehoeften. We kiezen voor een autoluwe wijk, met parkeerclusters ter hoogte van de toegangen tot het plangebied. Deze dekken een parkeerratio van 0.3/w af.

Het verlies aan parkeerplaatsen voor de deur vraagt om een omslag van vastgeroeste gewoonten, maar de bewoners krijgen er veel voor in de plaats.

Binnen het thema "mobiliteit" is het fenomeen "selffulfilling prophecy" niet vreemd. Wie uitgaat van een hoog autogebruik, riskeert uiteindelijk nog onderschattingen, omdat de alternatieven onvoldoende zijn uitgewerkt. We willen dan ook kwalitatieve fietsenstallingen voorzien op het gelijkvloers, op prominente plaatsen, overdekt én rijkelijk voorzien van daglicht. "Nabijheid en visuele interactie" moedigen fietsgebruik aan.

We beogen een functionele inrichting: niet te smal, niet te veel bochten, geen te grote hoogteverschillen, voorzien van bescheiden kastjes voor helmen ed.. We richten ons hierbij niet enkel naar de "gewone fietsen". Ook bakfietsen, fietsen met aanhangwagens, elektrische fietsen.. kunnen een plaats vinden.

Aanvullend willen we voorzien in een afleverpunt en kansen voor telewerken. Gezien de schaal van de wijk verdient de uitwerking van structureel autodelen en/of Mobility as a Service (~Maas) aanbeveling.

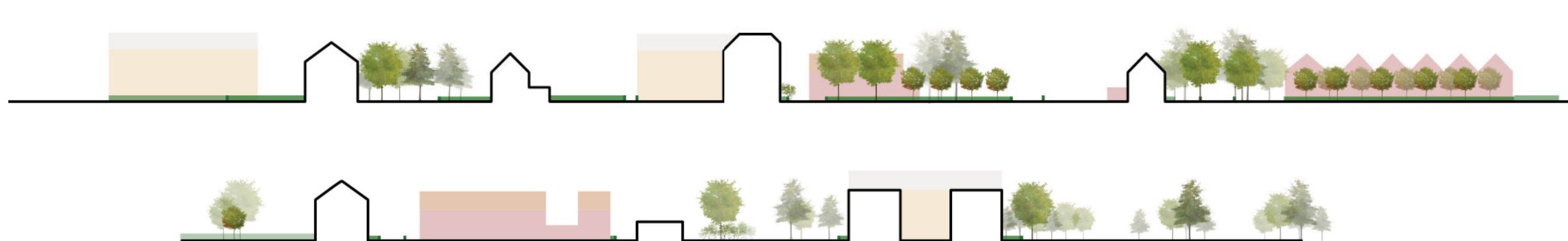
1. Felix Timmermansstraat, met zicht op "Huis Belladonna"

2. de "Maria Hessensdreef" langs de Scheibeeek

3. de Willem Elsschotstraat, met zicht op "Huis Pallieter"

terreinsneden over de nieuwe wijk

6. Gebouwen

Algemene principes

De architectuur van de Rand voegt zich naadloos in het weefsel van de bestaande rijwoningen, maar op een iets grotere schaal - deze van de meergezinswoning. De nieuwe lintbebouwing vormt een subtiele herinterpretatie van de bestaande tuinwijktaal, met accenten op de hoeken door een lichte verschuiving van de hoekgebouwen. Binnen eenzelfde schakeling of gebouw, onderscheiden subtiele verschillen de diverse woongelegenheden zoals spiegelingen van raamcomposities, kleurgebruik bij de inkomportalen of erkers die de voortuinen activeren.

De compacte woonblokken in de Kern baseren zich op een schaalsprong van het archetype van het huis en omvatten vier bouwlagen onder een uitgesproken dakvolume. In plan onderscheiden we 3 vormelijke typologieën: L, O en rechthoekig. De buitenruimte op het maaiveld is collectief en wordt omzoomd door een groene haag met variabele hoogte.

De woonblokken hebben elk een eigen polyvalente ruimte die werd voorzien op een goed zichtbare, toegankelijke en gastvrije plek, tussen het openbaar domein en het binnengebied. Het is een ontmoetingsplek voor de bewoners van het woonblok. Onder het motto “sharing is caring” kan de ruimte worden ingezet als werkatelier waar de bewoner zijn of haar fiets kan herstellen of planten kan verpotten, als co-workingspace of als een ruimte voor een apero of verjaardagsfeest. Mogelijks kunnen er gedeelde spullen zoals tuinstoelen, BBQ, boormachine, ladder... worden gestockeerd of kan het functioneren als afleverpunt. De ruimte heeft enkele basisvoorzieningen zoals een gootsteen en dienstkraan.

“Geluk in de tussenruimte”; met de collectieve buitenruimtes en het gemeenschapslokaal per woonblok, willen we ruimtes creëren die niet voor specifieke functies zijn bedoeld, maar waar allerlei onverwachte en onvoorziene gebeurtenissen kunnen plaatsvinden. Ze geven de site ademruimte voor flexibele woonvormen, passend

bij onze complexe samenleving. Vooral de centrale velden verdichten en structureren de wijk. Achter elk woonensemble gaat een collectieve ambitie schuil. Die is telkens anders. Sommige ensembles vragen om een intense collectieve organisatie, andere hebben een meer vrijblijvende vorm van collectiviteit. Toch blijft de graad van collectiviteit ook best “afgewogen bescheiden” (polyvalente ruimte, auto- en fietsenstalling, afvalstraatjes, onderhoudsruimte, tellerlokaal, tuin en tuinberging) en derhalve haalbaar op het vlak van betaalbaarheid, bouwbaarheid en vooral beheersbaarheid.

Functioneel beogen we een efficiënt en bouwbaar gebouw, herkenbaar, betaalbaar, verhuurbaar en gestoeld op een heldere transparante basis. In de plannen is gestreefd naar een maximum aan ruimtelijkheid en functionaliteit, tegenover een minimum aan moeilijk bruikbare ‘restruimte’ of ‘overtollige’ interne circulatieruimte. De toekomstige bewoners zullen kunnen rekenen op aangename en praktische ruimtes, die correct geproportioneerd zijn, in een logische relatie tot elkaar. We willen levendige gebouwen presenteren. Het richten van actieve woonfuncties naar zowel straat als binnengebied, vinden we cruciaal voor de beleavingswaarde en sociale veiligheid van het nieuwe project. Voldoende planvarianten laten, met respect voor diversiteit, toch nog voldoende kansen voor een zekere repetitie (bv. vanuit het oogpunt betaalbaarheid).

Verantwoording keuze uitgewerkte plannen

“Huis Pastoor Cop”
Op de Pastoor Coplaan profileert dit gebouw zich als een zonderlinge maar sterke figuur van het huis op een plint. Huis Pastoor Cop vormt dan ook het gezicht van de Schrijverswijk aan deze belangrijke verkeersas in Zwijndrecht. Door het volume te verschuiven, krijgt het een autonome en voorname rol waarbij de gebruiker rond dit gebouw kan wandelen. Op de gelijkvloerse verdieping voorzien we een ruimte voor de crèche; het gebouw stimuleert de verwevenheid van de Schrijverswijk in zijn context.

De open ruimte die ontstaat aan de Pastoor Coplaan wordt een groen voorplein als knipoog naar de achterliggende groene tuinwijk. Ten zuiden van het gebouw komt een trage verbinding langs de privatieve buitenruimte. Het autoverkeer verschuift naar de noordzijde van het gebouw waarop ook het inkomportaal van het Huis en de crèche worden geënt onder een semipublieke bogengaanderij.

“Huis Tsjilp”
Dit woonblok is de eerste aanblik op de Schrijverswijk vanop de afrit van de E17 naar Zwijndrecht en ligt net achter de weidse open ruimte van de Beekvallei. Het gebouw eist eenzelfde schaal op als de open ruimte waarmee ze in dialoog staat. Daarom profileert het zich als een groot huis met centraal een collectieve buitenruimte die toegang verleent tot de wooneenheden. Huis Tsjilp vormt een schakel tussen de 4 bouwstenen. De toegang van het woonblok is gericht op het parkje en terras van het buurthuis.

“Huis De Vlashaard”
Dit gebouwenensemble maakt de architecturale benadering van de gebouwen in de rand inzichtelijk. Het is opgebouwd uit enerzijds een bouwvolume met geschakelde meergezinswoningen in het verlengde van de bestaande woningen in de Stijn Streuvelstraat, dat hier zowel als volume als in ritmering bij aansluit, en anderzijds een geaccentueerd hoekgebouw met gestapelde woningen aan de zijde van de beekvallei, als "verbijzonderde" hoekoplossing voor deze bijzondere locatie.

“Huis Pallieter”
Dit compact L-vormig woongebouw met voornamelijk gestapelde duplexwoningen omsluit een collectieve tuin. De expliciete vormgeving van terrassen, gaanderijen en de toepassing van woonvertrekken onder de kenmerkende kapvorm voor de gebouwen in het hart verschalen het gebouw in hoogte.

“Huis Katrinahof”
De zorgfaciliteit Katrinahof bevindt zich in de rand van het projectgebied, dicht bij een parkeercluster (mede i.f.v. toelevering,

bezoek, gedeelde automobiliteit...). Het huis profileert zich als een “anonieme zorg” en neemt de architectuurtaal van de Rand over. De woongelegenheden beantwoorden aan de ‘conventionele’ VMSW-richtlijnen 2017. De infrastructuur blijft aldus polyvalent t.a.v. toekomstige wijzigingen in gebruik.

Belangrijke aandacht is uitgegaan naar het zoeken van evenwicht tussen individueel wonen versus collectiviteit, tussen autonomie versus afhankelijkheid. We zien de basiskwaliteit van de individuele woongelegheden als een “conditio sine qua non”, die dan verder wordt verrijkt en aangevuld door collectiviteit. De dieper gelegen woongelegenheden staan allen in rechtstreekse relatie tot de collectieve ruimte én tuin, maar genieten in de rug evenzeer elk een privé terrasje. Twee woongelegenheden in het gebouw aan de straat, zouden indien gewenst ‘aangepast’ kunnen worden uitgevoerd. De gelijkvloerse collectieve ruimte positioneert zich als een zon- en daglichtrijke, zichtbaar toegankelijke en gastvrije plek. Toch weten dieper gelegen raampartijen geborgenheid t.a.v. van de woongemeenschap te garanderen.

In de kleinschalige woonvoorziening voor mensen met een verstandelijke beperking, kunnen de bewoners en de verantwoordelijke zorgverleners er op een zo gewoon mogelijke manier met elkaar samenwonen. Korte communicatielijnen, warmte en persoonlijke aandacht staan centraal. Het gebouwdeel aan de straat, aanleunend tegen de te behouden woning, kan worden ingericht als woning voor een zorgkoppel (~ type 2/4) of als logistieke administratie.

Buurthuis
Het buurthuis of gemeenschapslokaal is ontworpen als een laagdrempelig paviljoen gelegen in het ‘Christine D’haen Park’. Het heeft een zuid gericht terras en is geënt op de Stijn Streuvelstraat zodat het gebouw gemakkelijk bereikbaar is voor toeleveringen. Ook de parkeerpockets liggen in de nabijheid. De idee bestaat om het buurthuis op te trekken uit het gerecupereerde materialen van de af te breken woningen.

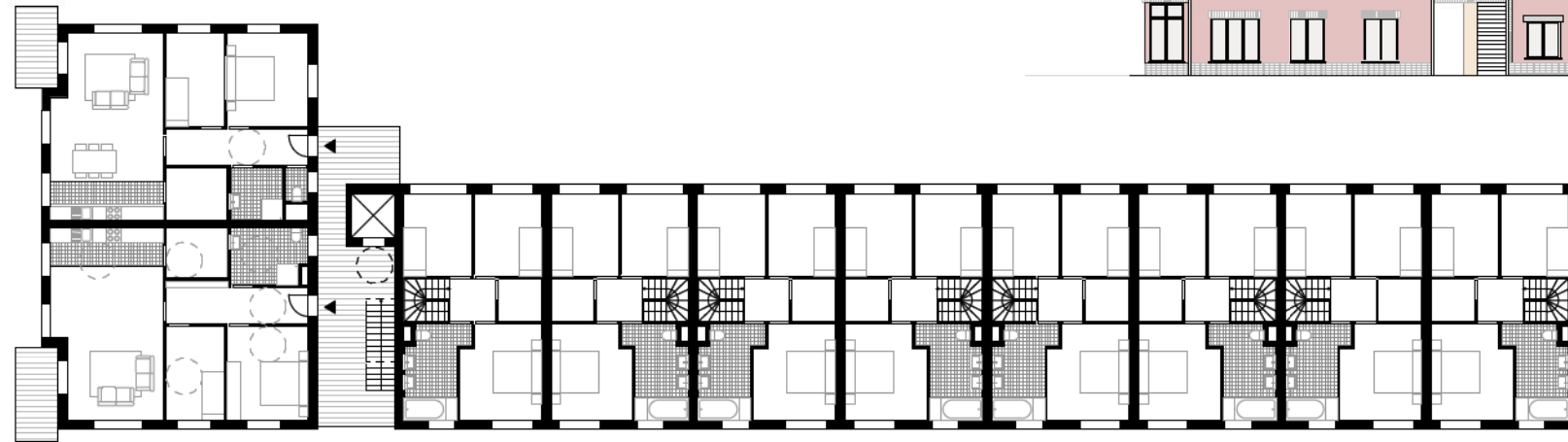
huis "De Vlashaard"

OOST GEVEL

NOORDGEVEL

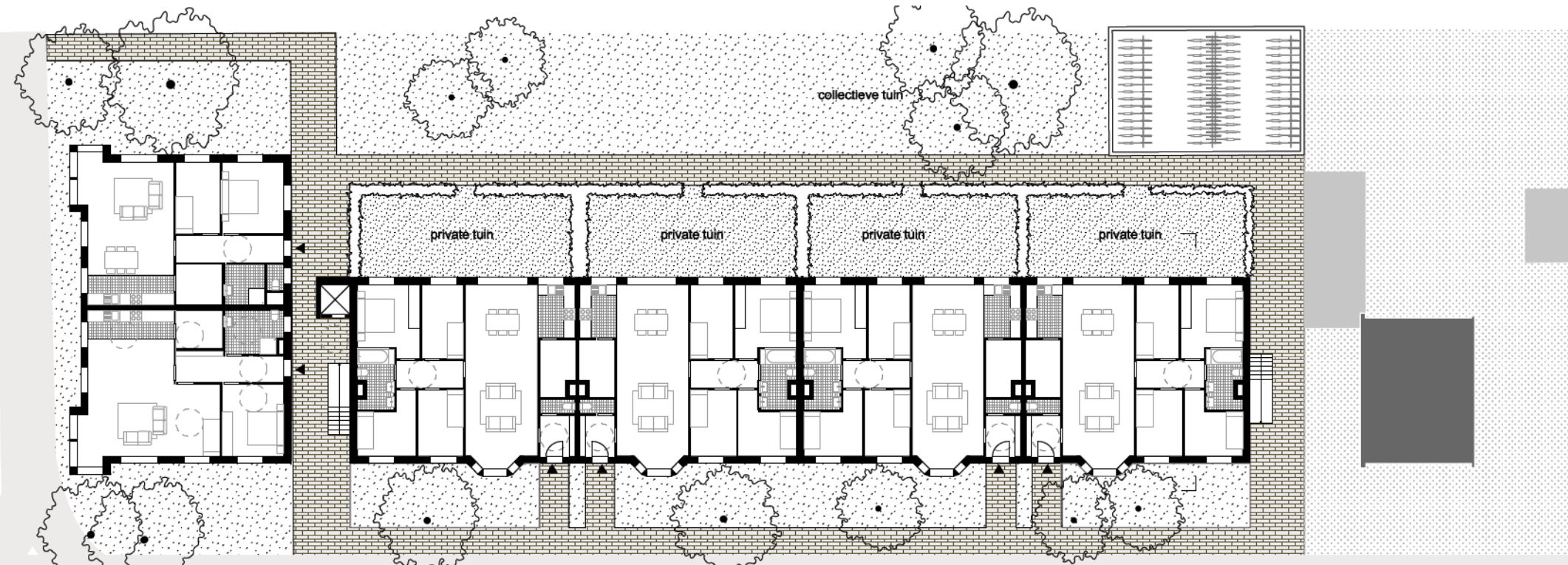
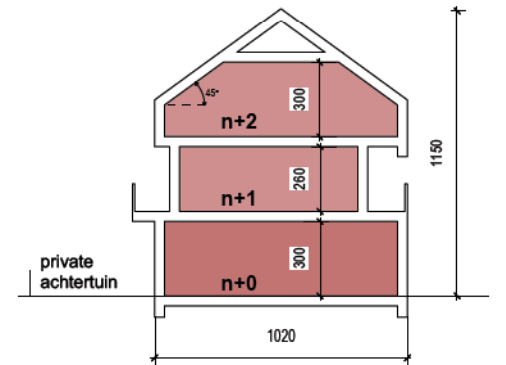

NIVEAU +2

NIVEAU +1

- 1 slk
- 2 slk
- 3 slk
- 4 slk

Stijn Streuvelstraat

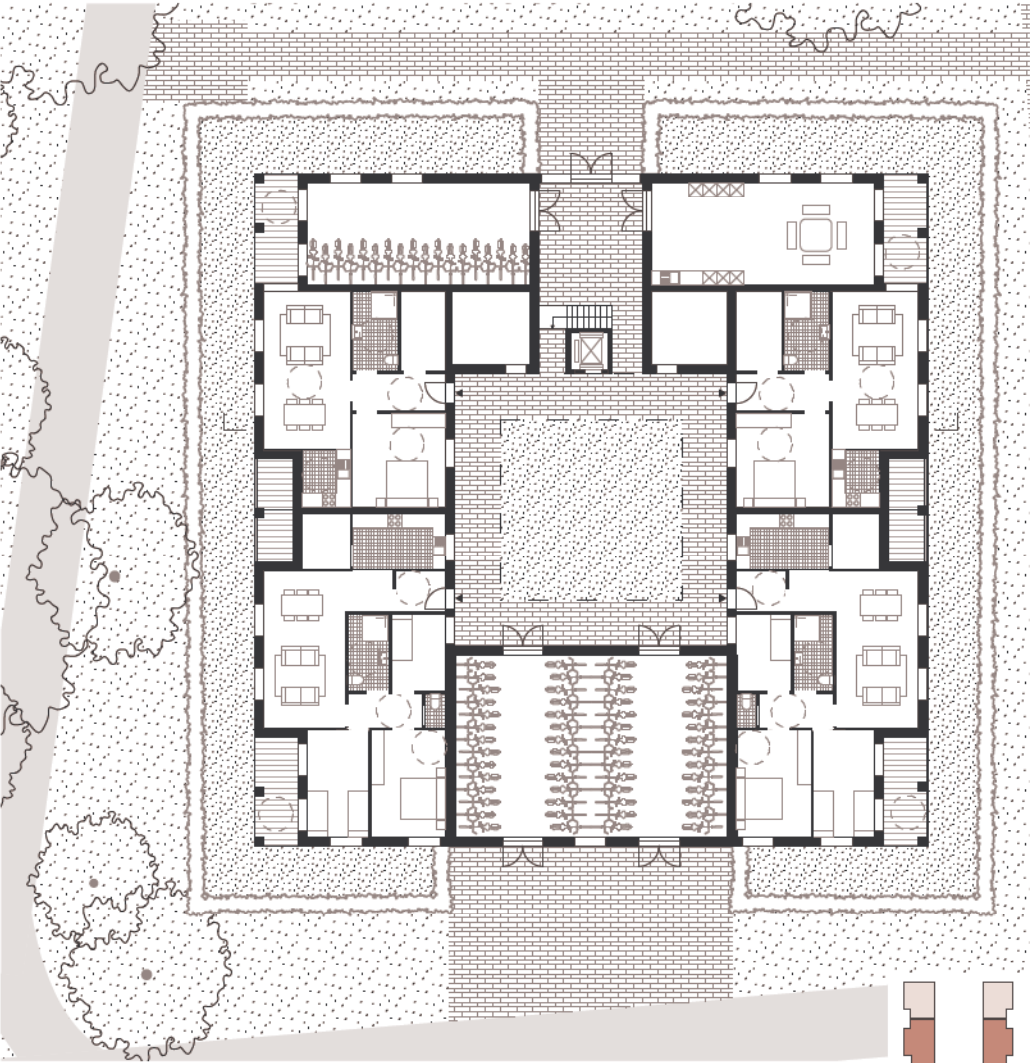

NIVEAU +0

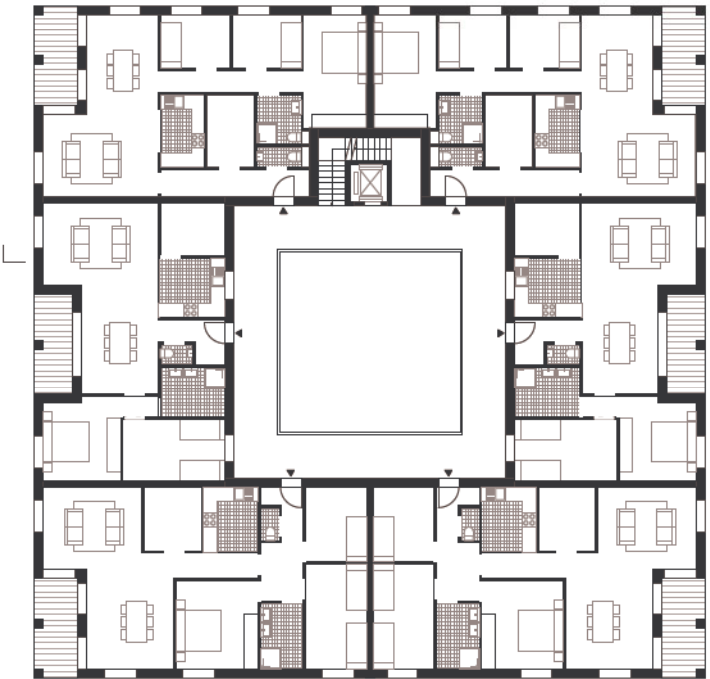

SITUERING

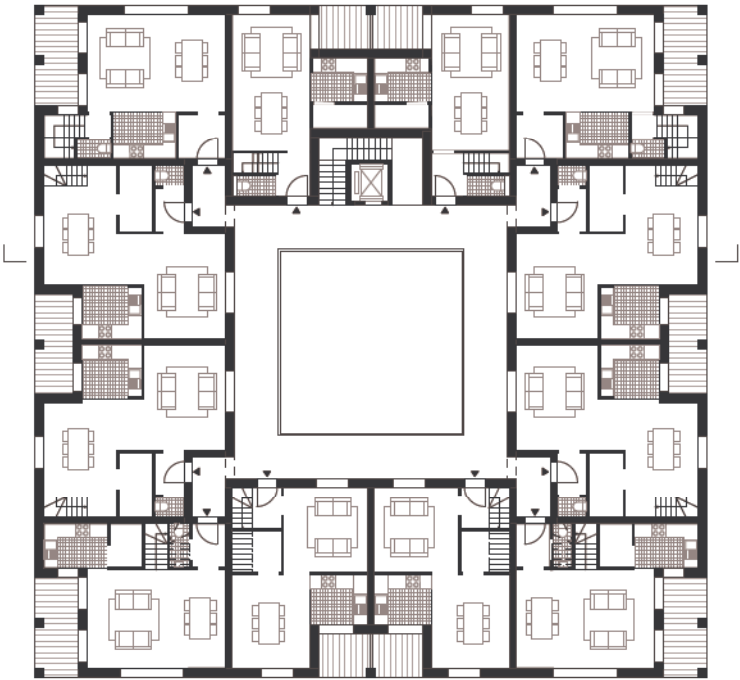
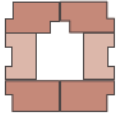
"Huis Tsjilp"

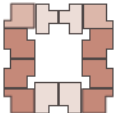
NIVEAU +0

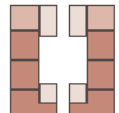
NIVEAU +1

NIVEAU +2

NIVEAU +3

OOST- EN WESTGEVEL

NOORDGEVEL

ZUIDGEVEL

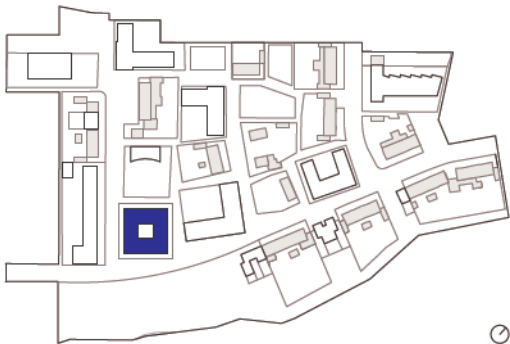

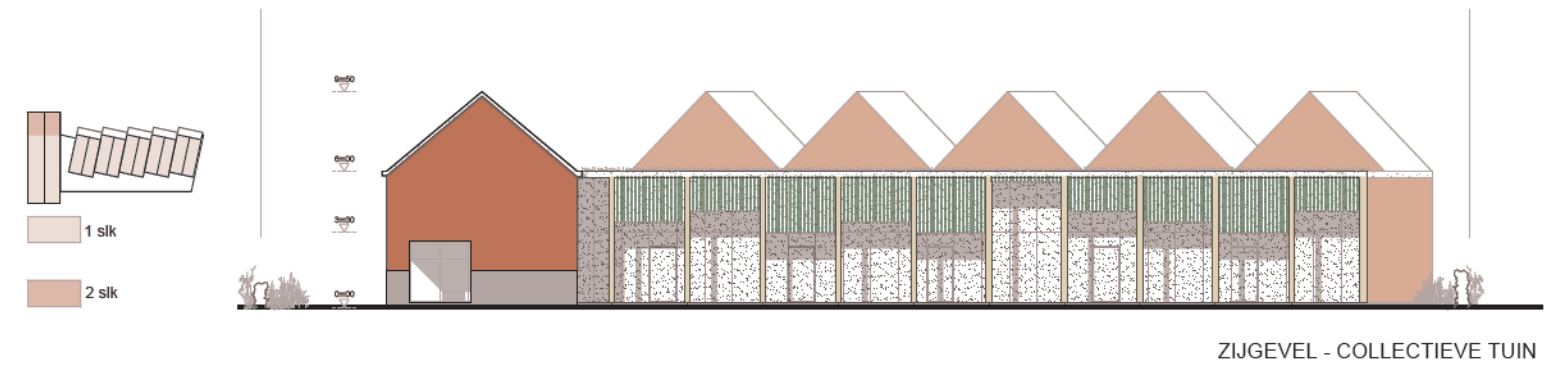
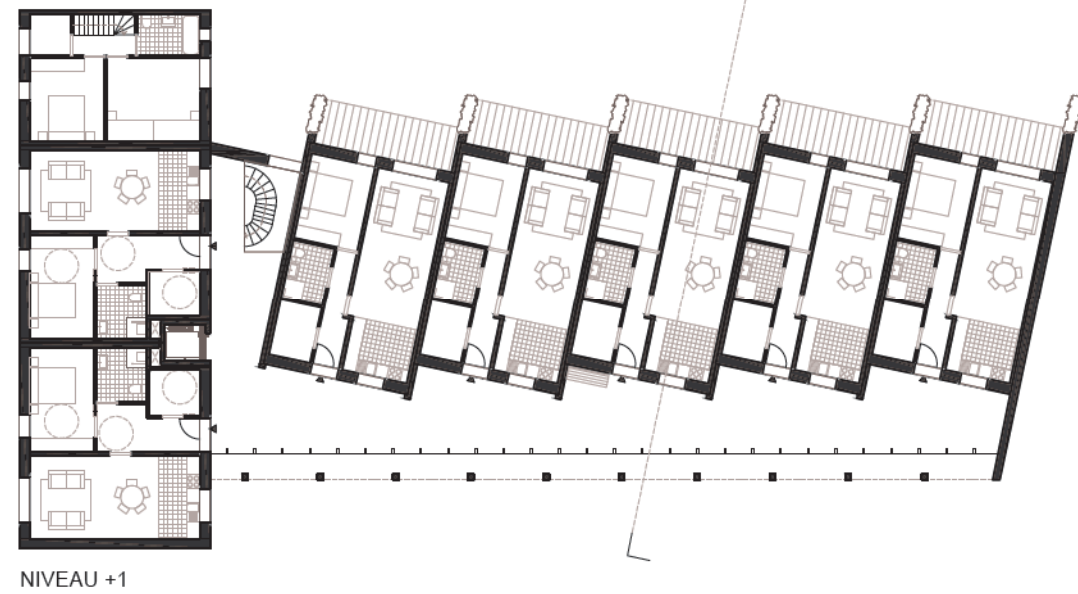
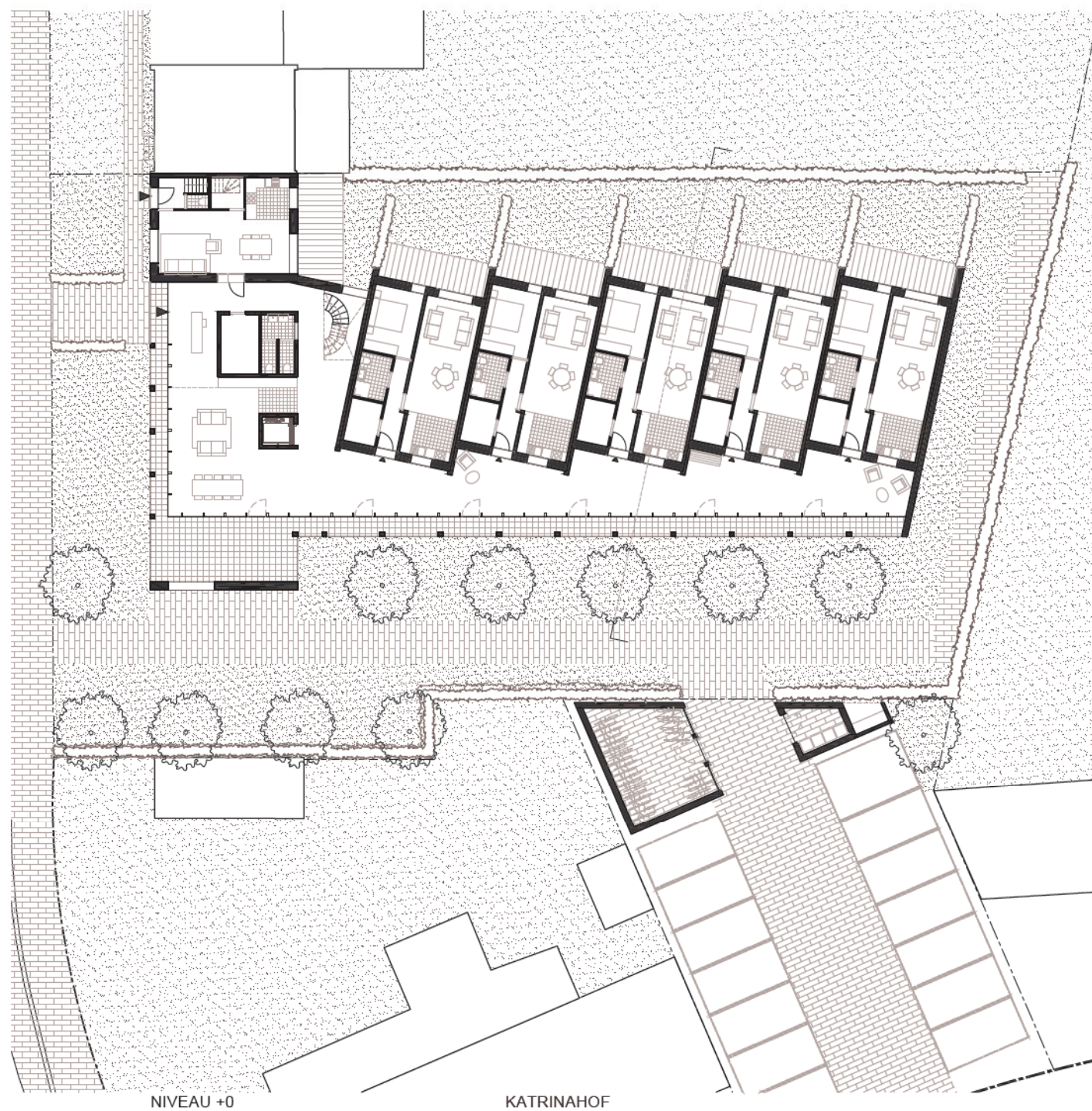
SNEDE

- 1 slk
- 2 slk
- 3 slk
- 4 slk

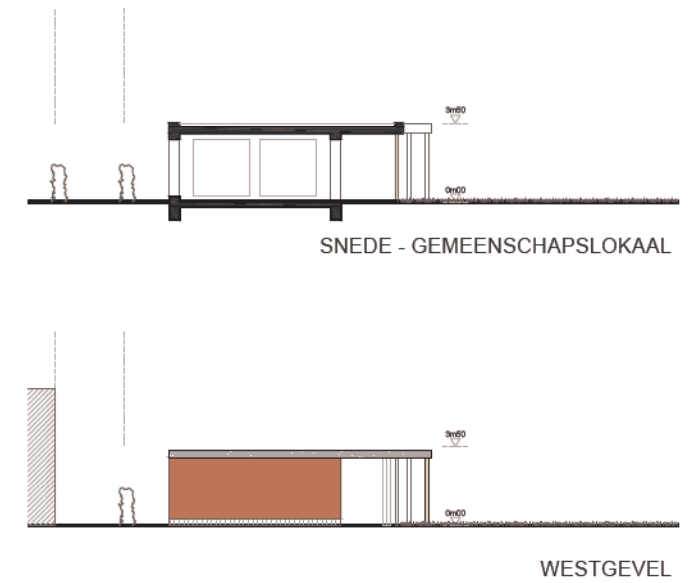
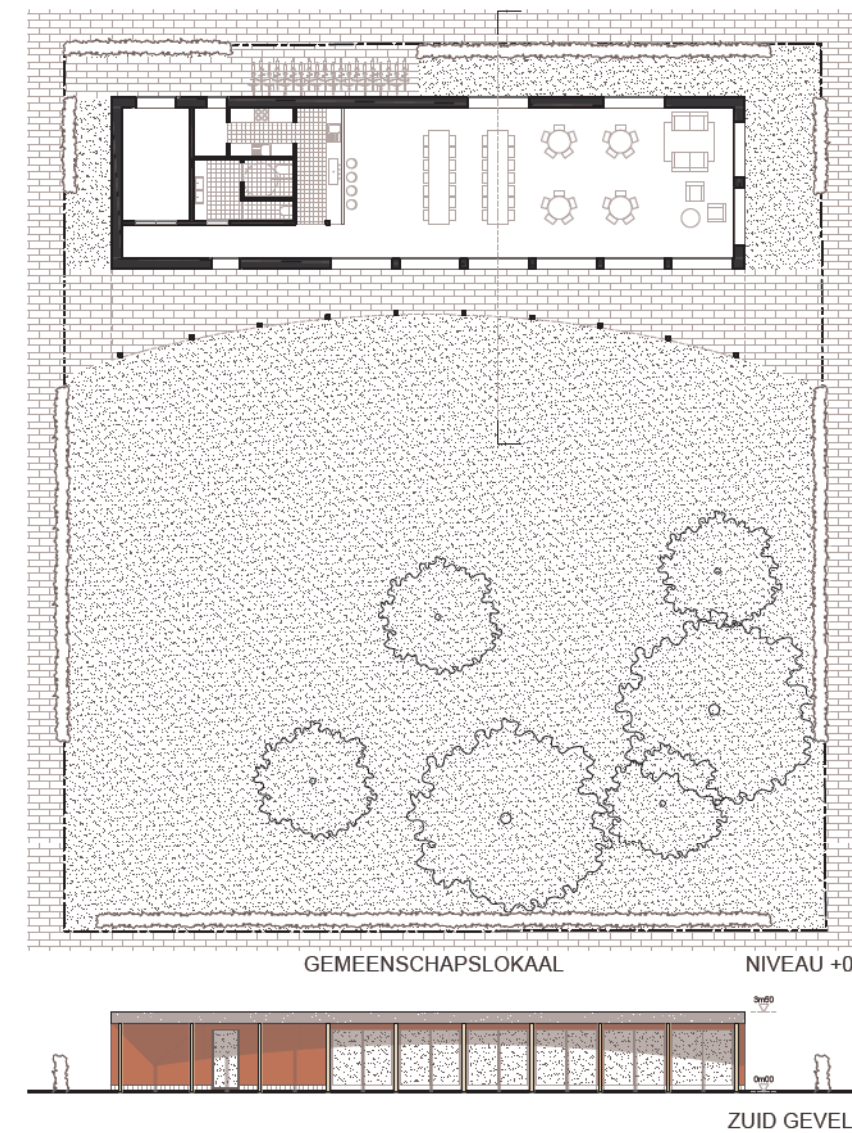

0 1 2 3 4 5m

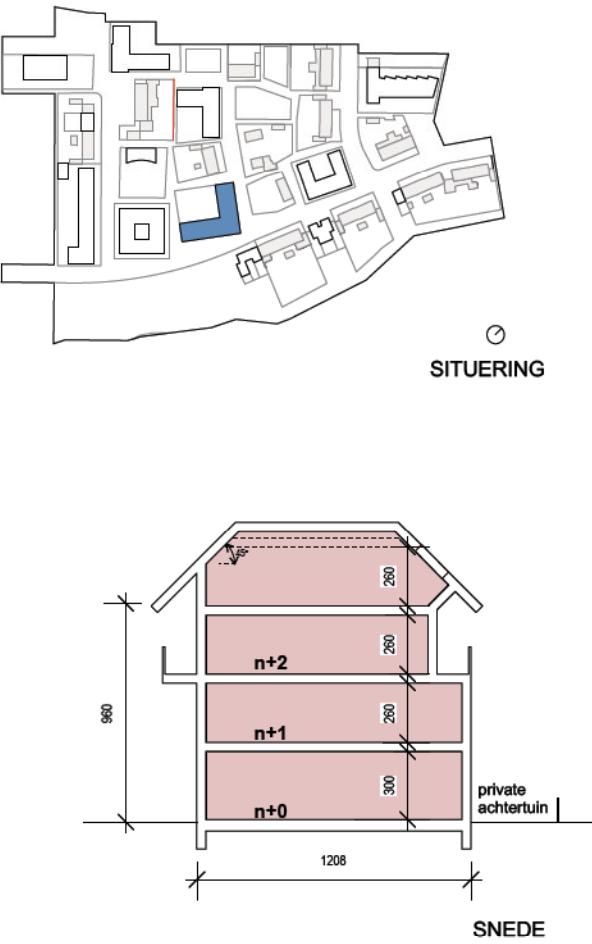
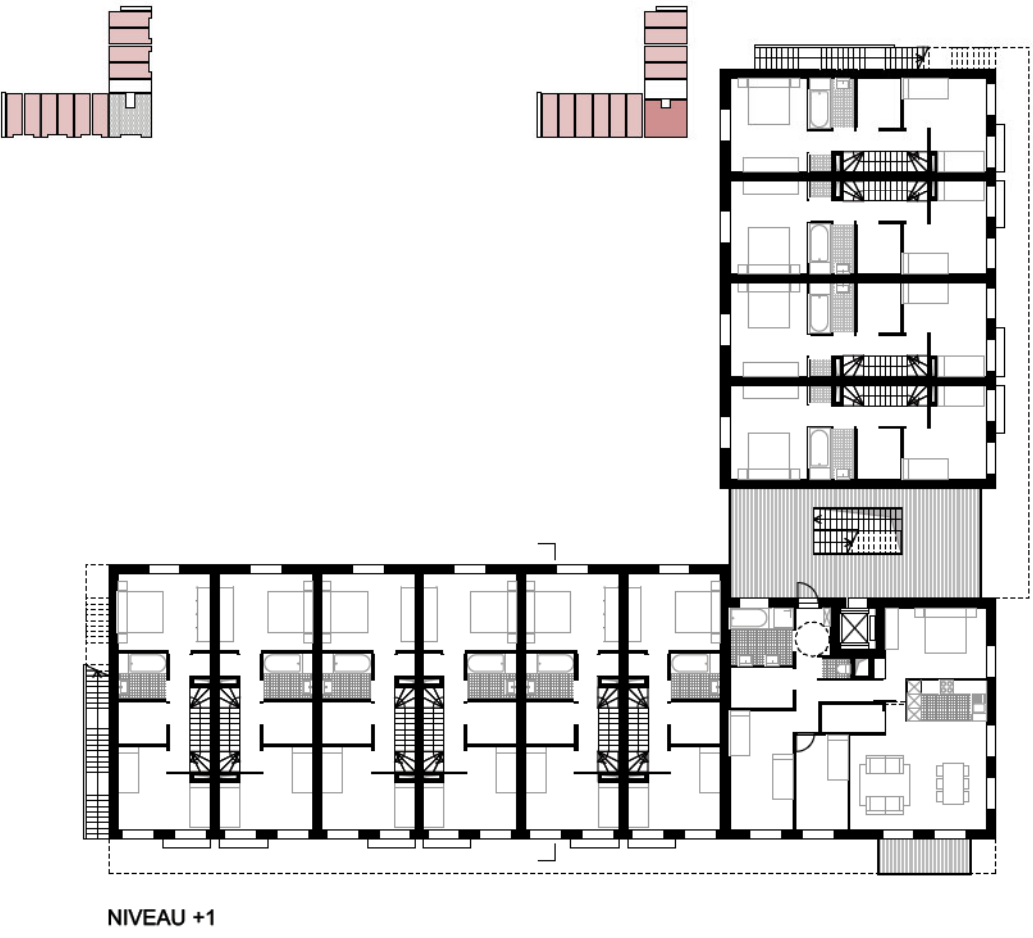
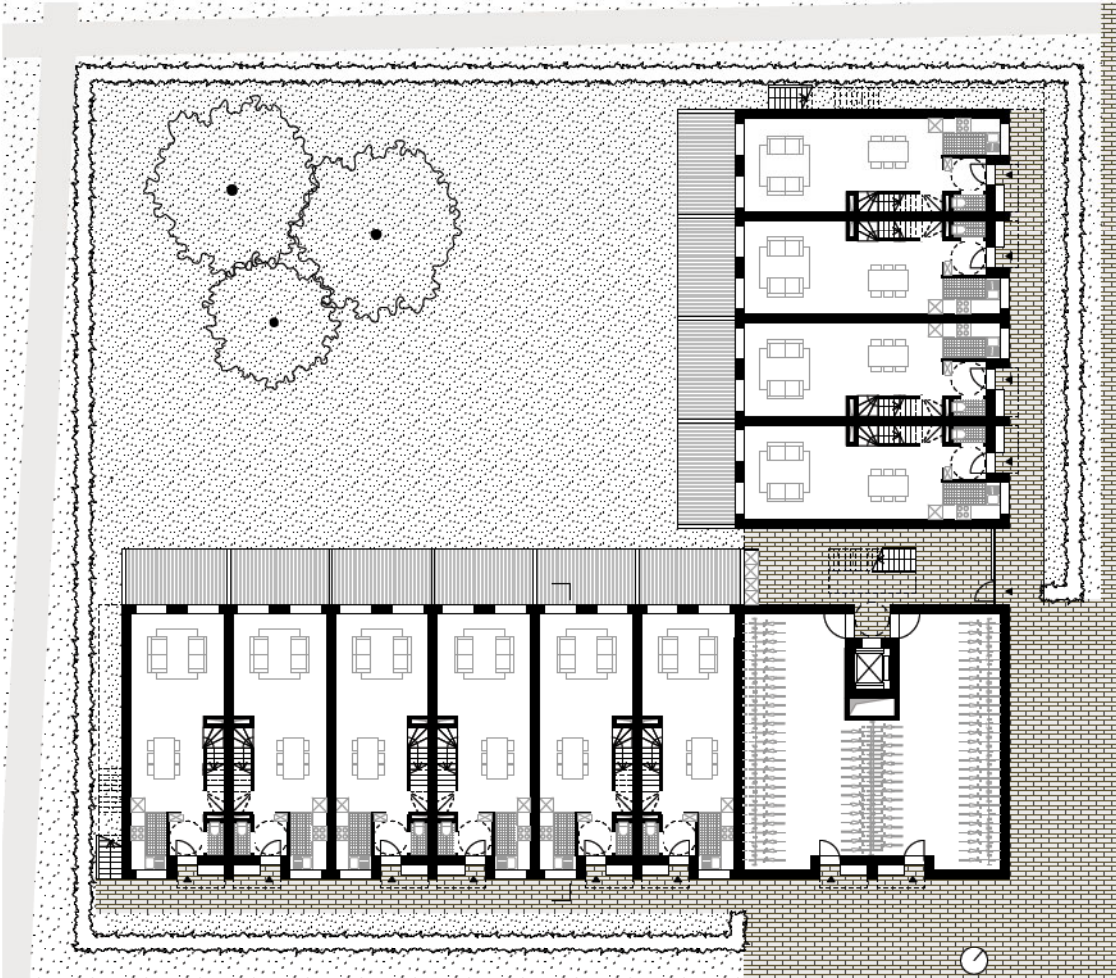

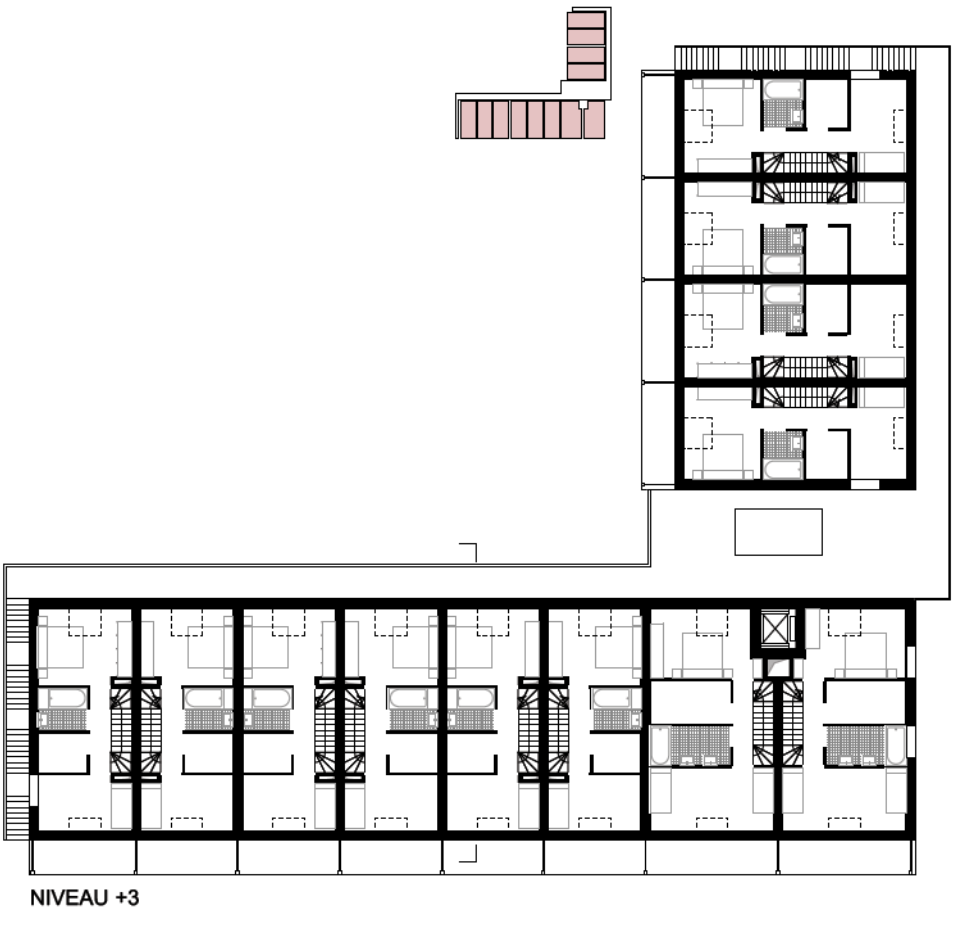
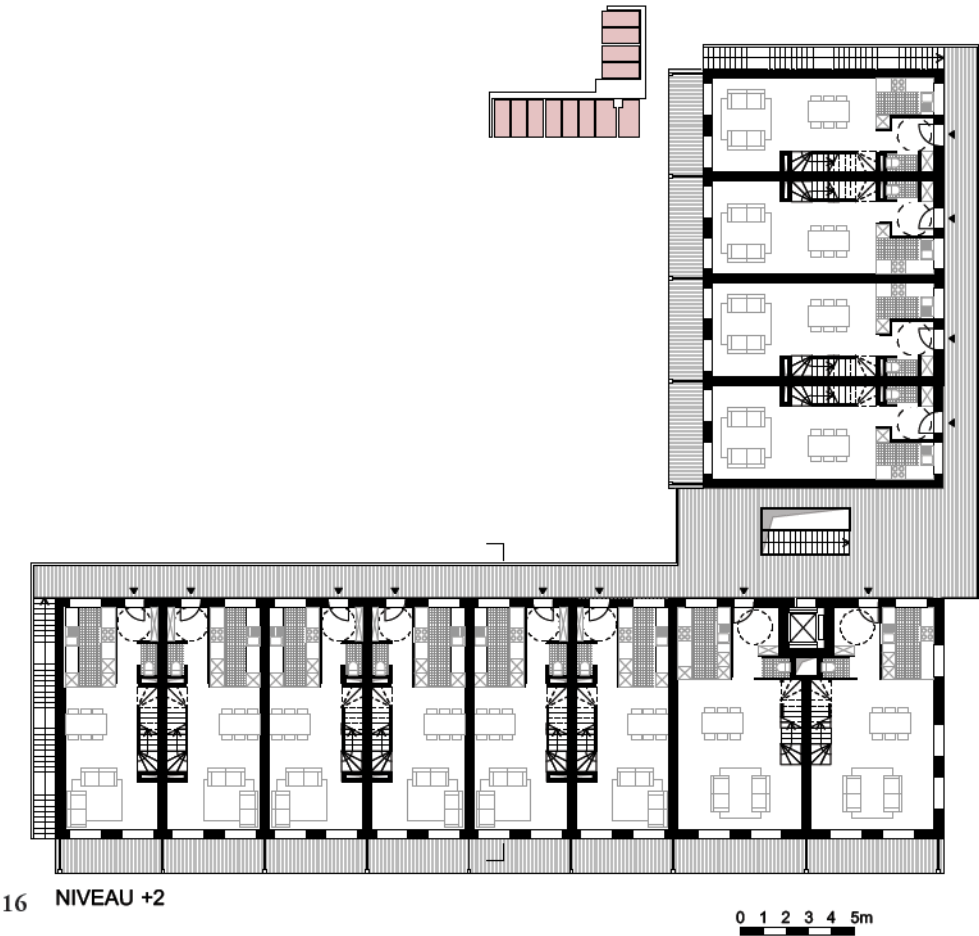
Buurthuis

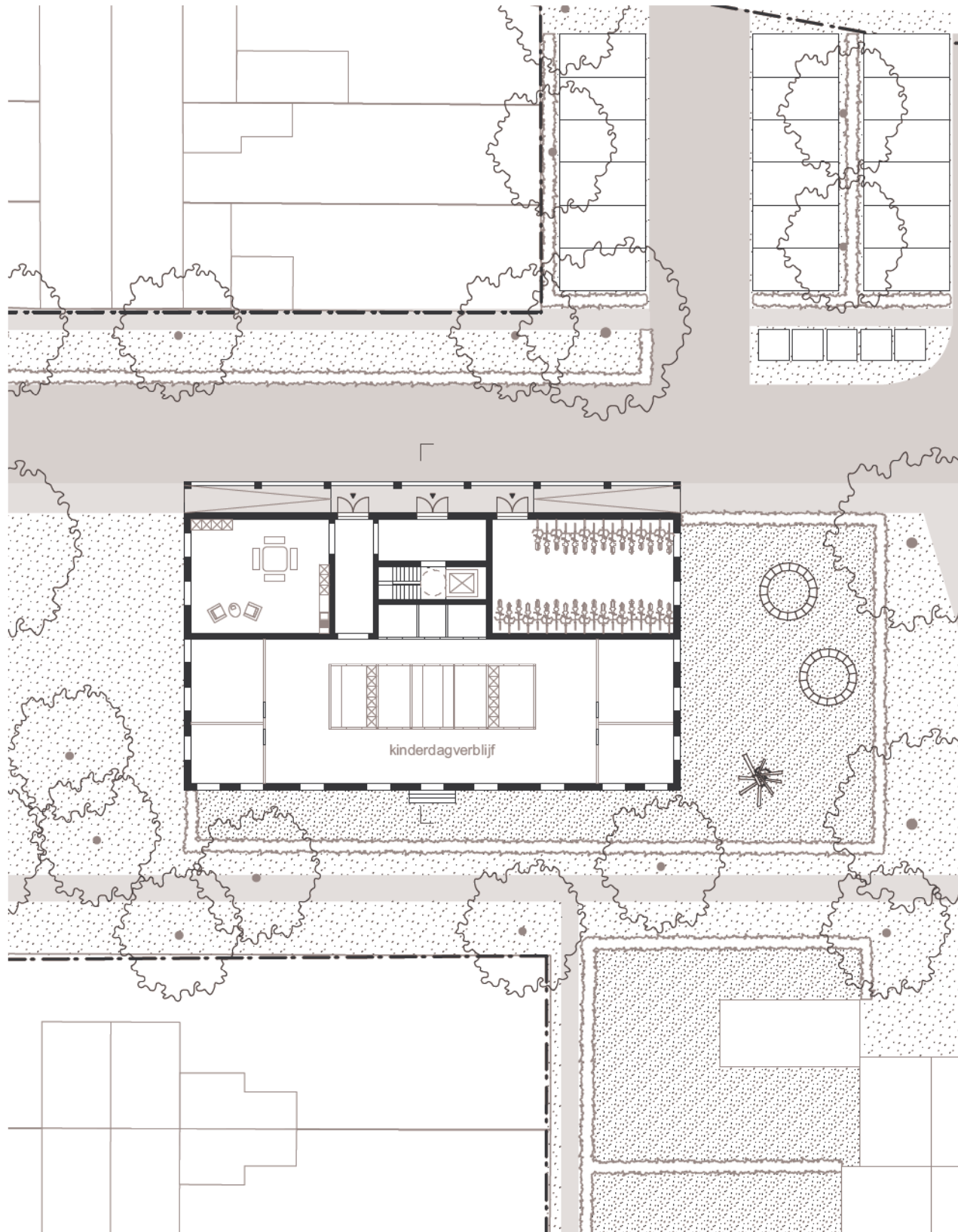
"Huis Pallieter"

- 1 slk
- 2 slk
- 3 slk
- 4 slk

"Huis Pastoor Cop"

NIVEAU +0

NIVEAU +1

NIVEAU +2

NIVEAU +3

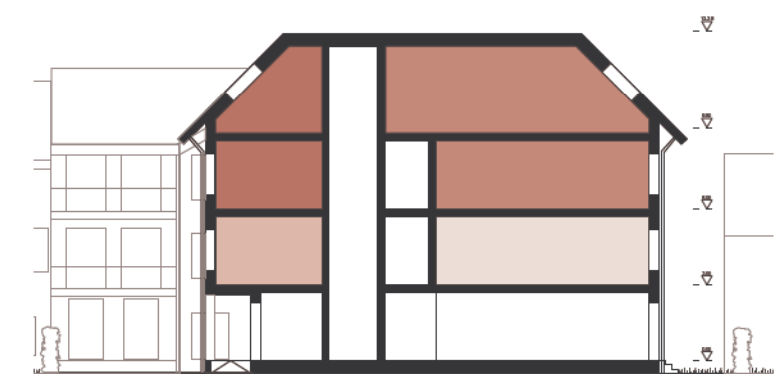
OOST- EN WESTGEVEL

ZUIDGEVEL

NOORDGEVEL

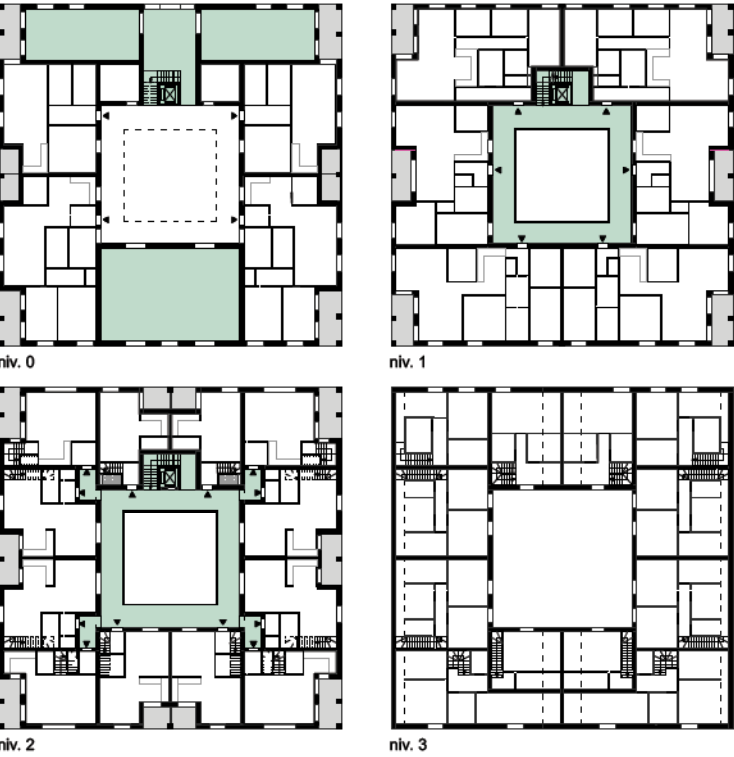

SNEDE

Catalogus gebouwen

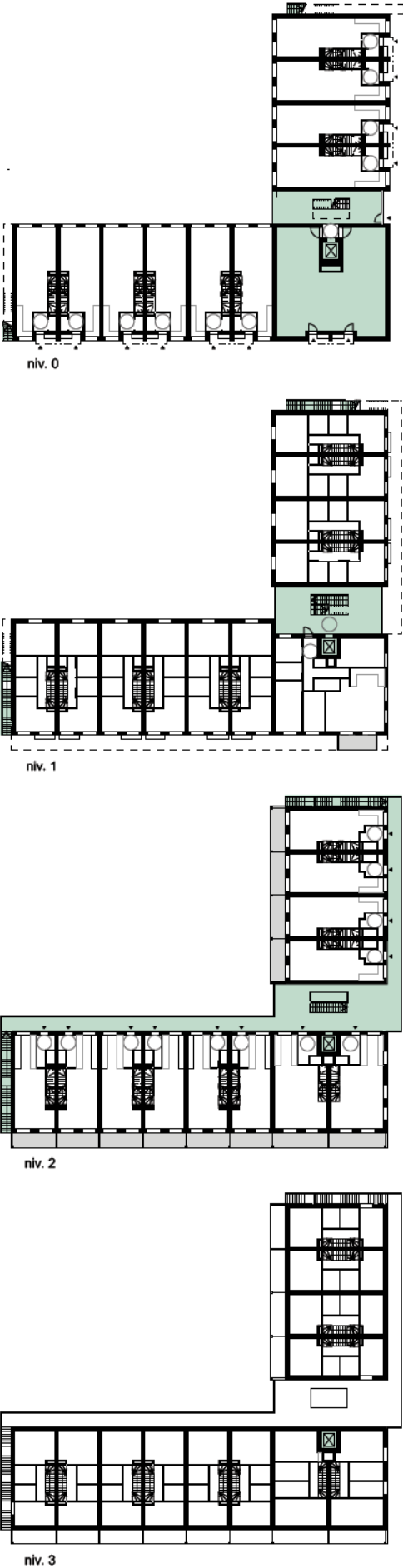
1. HUIS TSJILP

2. HUIS RIKKE-TIKKE-TAK

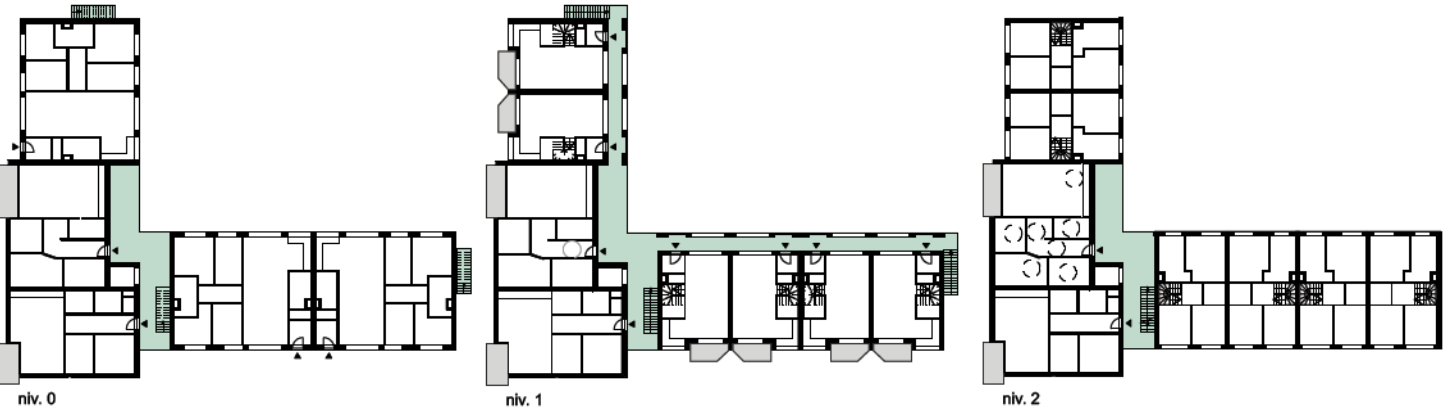
5. HUIS PALLIETER

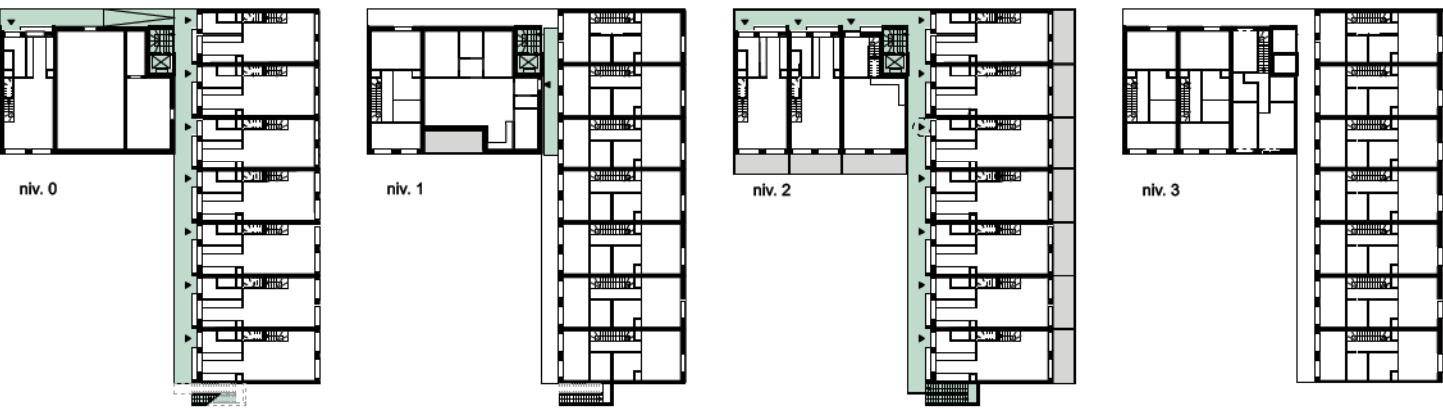
6. HUIS PASTOOR COP

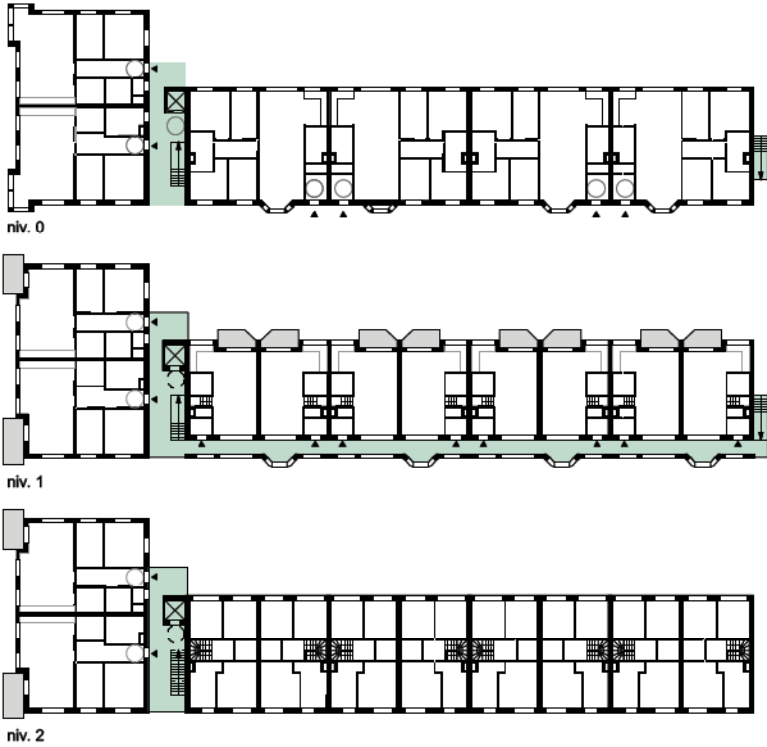
3. HUIS DE WITTE

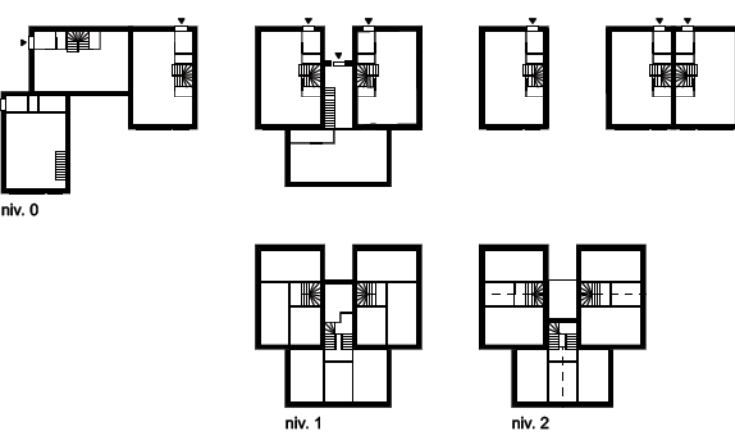
4. HUIS BELLADONNA

7. HUIS DE VLASHAARD

8. INVULWONINGEN

kaartje: functiespreiding

kaartje: spreiding woonentiteiten

TOTAAL:
149 Woonentiteiten

	WE	1/2	2/3	2/4	3/4	3/5	3/6	4/5	4/6	MV
1.	22	6		4	6	6				4
2.	18	2	16							2
3.	15		6		6					3
4.	19		19							
5.	23		10	12		1				
6.	12	5	4				1	2		3
7.	18		6		8			4		3
8.	9				2			6	1	
9.	13									2
TOT	149	13	77			30		16		17

tabel: woonentiteiten en woningtypes

Ecologische - Technische duurzaamheid

Onnodig verbruik moet worden afgeremd, duurzame stromen aangemoedigd en het gebruik van eindige bronnen geoptimaliseerd. We hanteren hiertoe een 3-stappen-plan.

DUURZAAM ENERGIEGEBRUIK

Ambitieniveau:

Inzake energie zullen onze ontwerpmaatregelen zich inschrijven in het Europese klimaatbeleid, waarin naast een beperking van de energievraag, ook de benutting van hernieuwbare bronnen een cruciaal element vormt. Concreet onderschrijven we de BEN-standaard als ondergrens. Gezien we veeleer geloven in de intelligentie van een gebouw (“hardware”) dan in de technische uitrusting (“software”), willen we low-tech denken en vooral inzetten op het beperken van de behoefte.

Methode: 3-stappen-plan (~trias energetica):

1.reductie behoefte:

- o m.b.t. energiebehoefte voor verwarming:
 - compact op niveau gebouw;
 - zongericht bouwen;
 - U-waarde muren/daken/vloeren ≤0.24W/m²K; schrijnwerk incl. beglazing ≤1.5W/m²K; beglazing ≤1.1W/m²K;
 - een duidelijk leesbare structurele efficiëntie beheerst de “complexiteit aan bouwknopen”: met lage lineaire warmtedoorgangscoefficiënten;
 - performante luchtdichtheid;

- o m.b.t. energiebehoefte voor koeling:
 - zonnewering op (te) zonbelaste oriëntaties;
 - overwegend massieve bouwstructuur zorgt voor een grotere thermische inertie, met afgevlakte piekbelasting koeling, tijdsverschuiving en constanter thermisch comfort;
 - tactische gepositioneerde en voldoende grote kokers beperken de nood aan verlaagde plafonds en maximaliseren de bufferende “toegankelijke” massa;
 - zuinige verlichting;
 - met PV bedekte daken, temperen zonnewarmte-doorslag alsook warmte-effect;

- o m.b.t. energiebehoefte sanitairwarmwater:
 - spaardouchekoppen, eengreepsmengkranen (snellere temperatuursafstemming en derhalve minder voorloop-verbruik), spaarperlators op kranen, zelfsluitende drukkranen handwasbakjes toiletten,...

- o m.b.t. stroomverbruik:
 - degelijk gedimensioneerde en gepositioneerde ramen bewerkstellingen voldoende daglichttoetreding en reduceren de nood aan kunstverlichting. We stimuleren adequate reflectiecoëfficiënten voor muren/vloeren/plafonds;
 - gebruik van zuinige liften met “waak-modus verlichting en ventilatie”.

2.gebruik duurzame/hernieuwbare energiebronnen:

- zon-ne-systemen kunnen worden toegepast op de dakvlakken met een geschikte oriëntatie. Om visuele/esthetische pollutie te vermijden, worden de laagst gelegen daken en terrassen gevrijwaard. Om de architecturale beeldkwaliteit te bewaken, kunnen bij platte best licht verhoogde randen worden voorzien.

3.rationele aanpak restbehoefte:

- om.b.t. sanitairwarmwater/verwarming
 - centralisatie (netwerk) loont;
 - goed geïsoleerde leidingen en zuinige frequentie gestuurde pompen kunnen de circulatieverliezen in de hand houden.

- om.b.t. stroomverbruik
 - stimulans tot zuinige verlichting met aanwezigheidsdetectie in circulatieruimtes, toiletten, bergingen, fiets- en autostaanplaats;
 - zuinige gelijkstroom ventilatoren.

Concrete uitwerking van de technieken in dit project:

individuele woningen:

- o condenserende gasketel
 - goedkope, wijd verspreide techniek
 - wettelijk verplicht periodiek onderhoud garandeert blijvende prestaties en veiligheid
 - gas is en blijft aanwezig in de straat
 - verbruik is zeer goedkoop in vergelijking met elektriciteit
 - neemt weinig plaats in

- o afgiftesysteem: mogelijkheid om future-proof te werken
 - radiatoren op hoge temperatuur: goedkoop, maar niet geschikt voor een toekomstige warmtepomp
 - vloerverwarming (leefruimte) en ventiloconvectoren (kamers): systeem op lage temperatuur, geschikt om later om te bouwen naar een warmtepomp (lucht/water bvb)

- o regeling
 - regeling per kamer
 - systeem mogelijk met thermostaat per kamer, zonder afhankelijk te zijn van een “hoofdthermostaat”
- o warm water
 - tappunten dicht genoeg bij de ketel, om wachttijd op warm water (en waterverbruik) te beperken.
 - Bij grote woningen: een goed geïsoleerd opslagvat

appartementen:

- o Collectieve installatie
 - Laat efficiënt inzetten van hernieuwbare energie toe
 - Hernieuwbare energie: voorkeur voor combinatie van zonnewarmte en gasabsorptiewarmtepomp (beiden geplaatst op plat dak)
 - Voordeel van gasabsorptie- t.o.v. elektrische warmtepomp:
 - Gasabsorptiewarmtepompen hebben een vergelijkbaar jaarrendement als lucht-water warmtepompen
 - Goedkopere energiebron (bijna factor 6 verschil)
 - Werken stiller door de afwezigheid van een compressor
 - Kunnen hogere watertemperaturen leveren
 - De gascapaciteit in de straat is zeker, maar de zwaardere aansluiting van elektrische warmtepompen zou een HS-cabine kunnen vereisen.
 - Opgesteld op het platte dak, dus geen grote technische ruimte nodig.

- o afgiftesysteem: mogelijk om op hoge temepratuur te werken, maar ook hier liefst zo laag mogelijk voor een groter rendement
 - radiatoren op hoge temperatuur: technisch mogelijk, goedkoop qua investering, maar gebruiksrendement ligt lager
 - vloerverwarming (leefruimte) en ventiloconvectoren (kamers): zeer geschikt systeem op lage temperatuur
- o regeling
 - regeling per kamer
 - systeem mogelijk met thermostaat per kamer, zonder afhankelijk te zijn van een “hoofdthermostaat”
- o warm water
 - bereiding via een woningstation per appartement, aangesloten op het verdeelnet van de gasabsorptiewarmtepompen
 - kleine water-water-warmtepomp: met energie uit het verdeelnet op relatief lage temperatuur, wordt warm water bereid aan hoog rendement in een klein opslagvat.
 - Het verdeelnet hoeft dus niet op hoge temperatuur te blijven staan zoals bij de klassieke “combilus”, wat een grote energiebesparing betekent.

DUURZAAM WATERGEBRUIK

Ambitieniveau:

- o reductie gebruik leidingwater;
- o hergebruik regenwater;
- o infiltratie/buffering;

Methode: 3-stappen-plan (~trias aquatica):

- 1.reductie leiding(drink)waterbehoefte en afvoer naar riolering:
 - een C2C-benadering bezint niet alleen over watergebruik in gebruiksfase. De geplande belangrijke inzet van “prefabricatie” beperkt het waterverbruik op de werf;
 - zuinige toiletten, spaardouchekoppen, eengreepsmengkranen, spaarperlators, zelfsluitende drukkranen handwasbakjes,...

- 2. (her)gebruik regenwater
 - goede filtering (van bolroosters op standleidingen, alover voor-grof-filtering, tot “rustige toevoer” in de put en vlotterbal/ fijnfilter bij de aanzuig); betonnen regenwaterputten werken zuurtegraad-regulerend;
 - aansluiting toiletten, wasmachine, binnen- en buitenkraantjes i.f.v. het besproeien planten en reinigen (kalkarm water);

- 3.rationalisering restbehoefte leiding(drink)water en verwerking overtollig water:
 - advisering waterbesparende toestellen (oa. vaatwasser ed.);
 - infiltratie/buffering.

Concrete uitwerking van de regenwaterrecuperatie in dit project:

waterhuishouding op niveau van de wijk

De Schrijverswijk bevindt zich op de linkeroever van de Burchtse Scheibeeek. De noordelijke grens van de wijk, ter hoogte van de spoorlijn Antwerpen-Gent, situeert zich op de waterscheiding met het stroomgebied van de Laarsebeek. De Burchtse Scheibeeek mondt ten oosten van de Schrijverswijk uit in de Laarsebeek. Deze watert af naar de Schelde doorheen het wachtbekken en het gecontroleerd gereduceerd getijdengebied ter hoogte van het Burchtse Weel. Binnen de wijk zijn geen recente overstromingen waargenomen. Stroomafwaarts van de wijk worden echter overstromingen waargenomen ter hoogte van de kruising van de Burchtse Scheibeeek met de Antwerpsesteenweg.

Bij de waterhuishoudingsstudie voor de Schrijverswijk worden de voorzieningen voor het hergebruiken, infiltreren, bufferen en vertraagde afvoeren van het hemelwater binnen de wijk bepaald en ingepland in overeenstemming met de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening voor hemelwater (GSV hemelwater). Hierbij is het de ambitie om afvoer naar de Burchtse Scheibeeek te verminderen en aldus bij te dragen aan de vermindering van de wateroverlast ter hoogte van de Antwerpsesteenweg. Tevens wordt gestreefd naar een klimaatadaptieve inrichting van de waterhuishouding van de wijk.

individuele woningen:

- o regenwateropvang zoals in de methode hierboven gedetailleerd beschreven
- o pomp in de put, om hinderlijk pompgeluid in de woning te vermijden
- o automatisch omschakelsysteem
 - omschakeling hoeft niet per se in de put te gebeuren, dit kan ook in de woning, i.f.v. controle op goede werking.
- o Tappunten regenwater:
 - sowieso aan toiletten en buiten.
 - Aan wasmachines: zowel stads- als regenwater. Niet alle regenwater is in de praktijk even geschikt om mee te wassen (bruinkleuring e.d.)

appartementen:

- o Collectieve installatie
 - Pomp in de put
 - Automatisch omschakelsysteem in technische ruimte
 - Verbruiksmeting op ieder aangesloten appartement
 - Bepaling van aantal aan te sluiten appartementen: in overleg met gemeente, waterbeheerder en SHM.
 - Bij een grote hoeveelheid groendaken blijft weinig bruikbaar regenwater over, dat bovendien door veel mensen moet gedeeld worden. Hoe meer aangesloten gebruikers, hoe meer bijvulling met stadswater er nodig zal zijn. Verbruiksmeting is dan onontbeerlijk om discussies te vermijden.

DUURZAAM MATERIAALGEBRUIK

Ambitieniveau:

- o reductie materiaalbehoefte;
- o gebruik van streekeigen, gerecycleerde en gecertificeerde producten;
- o kwaliteitsbewaking van ontwerp tot uitvoering;
- o reductie afvalberg.

Methode: 3-stappen-plan (~trias ecologica):

- 1.reductie behoefte:
 - Ieder materiaal dat niet ingezet moet worden, dient de duurzaamheid. We willen compact bouwen. Structurele rationalisering reduceert de materiaalinzet; een op-maat-stabiliteitsstudie mijdt overdimensionering.

(Balans)ventilaties wordt best niet gecentraliseerd. Centralisatie leidt tot verminderde rendementen, verhoogde akoestische overlast en een exponentiële toename van ruimte en materialisatie (meer kanalen, grotere sectie van kanalen, nood aan brandkleppen en extra akoestische dempers, meer constructiehoogte,...).

2.hergebruik:

- o tijdens de bouwfase:
 - afvalpreventie;
 - verplichting sortering door onderaannemers;
 - verbod afvalverbranding op werf, stofbeheersing, gebruik van afgesloten containers;
- o van gebouw/structuur:
 - door scheiding van drager en inbouw, willen we een zekere “flexibiliteit” inzetten als middel tot ontzenuwing van de paradox tussen statisch bouwkarakter en dynamische gebruikspatronen;
 - ‘dierbare’ gebouwen worden minder snel gesloopt of gestript om te voldoen aan de veranderlijke wensen des tijds. Dankzij de langere levensduur wordt voorkomen dat de milieuwinst van milieuvriendelijke bouwmaterialen en energiebesparende maatregelen voortijdig weglekt;
 - ovan materialen:
 - we engageren ons tot zoveel mogelijk gebruik van streekeigen en gerecycleerde producten,...

3.rationele aanpak restbehoefte:

- o ontworpen en uitgevoerd volgens regels van goed vakmanschap;
- o niet alleen esthetiek en functionaliteit zijn belangrijk; tevens stootvastheid (zeker t.h.v. maaiveld, circulatiekernen), onderhoudsvriendelijkheid,...
- o een sociaal-economisch verantwoord product dat ecologisch prima scoort, maar een veelvoud kost zonder dat dit resulteert in een forse terugverdienfactor of kwaliteitsverbetering, kan niet worden weerhouden. Verder letten we op welzijn&veiligheid van de bouwvakkers en de bewoners, de toegankelijkheid,...
- o keurmerken:
 - duurzaamheid heeft uiteraard te maken met de milieueffecten op natuurlijke en hernieuwbare bronnen; maar gaat evenzeer over energieverbruik bij de productie, transport, verwerking,... het al dan niet vrijkomen van schadelijke stoffen, ... afweging a.d.h.v. een LCA-analyse;
 - het ontwerpteam zal materialen voorstellen die vallen binnen de NIBE-milieuklassen Item3 (op voorwaarde dat voor elke toepassing een materiaal in die klassen beschikbaar is);
 - het projectteam zal zo veel mogelijk gebruik van CE/BENOR/COPRO/ATG/NATUREPLUS. Inzake houtgebruik schrijven we ons in het FSC/PEFC-programma. VOC/formaldehyde-emissie zullen aan banden worden gelegd.
- o afvalberg:
 - afvalstraatjes worden voorzien.

4. "Huis Pastoor Cop", als aankondiging van de Schrijverswijk op de Pastoor Coplaan

5. de "Maria Rosseels Wegel" langsheen "Huis Katrinahof"

6. de Stijn Streuvelsstraat, met zicht op het "Christine D'haenpark en buurthuis links, "Huis De vlashaard" rechts en "Huis Tsjilp" achteraan

7. Beeldkwaliteit

Open ruimte

Het project ambieert een gradiënt van publieke tot private buitenruimtes die de gebruiker kan toe-eigenen. Het zijn stuk voor stuk ruimtelijke vertalingen van het dagelijkse leven. Ze neemt verschillende gedaantes aan: van straat, parklint, wandelpad tot plein of sportveld. Ook de groene ruimte varieert mee in dezelfde cadans: van grasperk, moestuin, boomgaard tot voortuin.

Alle openbare ruimten zijn zo groen mogelijk ingericht (waterdoorlatend) met een onderlegger van gazon en/ of bloemenweide, afhankelijk van het gewenste gebruik. Het versterken van de biodiversiteit door hagen, bloemenweide en wadi's in de wijk bepaalt voor een groot gedeelte de identiteit van de wijk. Belangrijkste sleutel voor vergroening is het weren van de auto uit het straatbeeld.

We maken de kamers in de Kern duidelijk leesbaar met hagen, in een uniforme beeldtaal. De hagen kunnen een variabele hoogte aannemen. Ter hoogte van het 'Christine D'haen Park' en het buurthuis worden de hagen vervangen door leilindes; hierdoor bekomen we een hogere graad van transparantie maar blijft het gevoel van de buitenkamer aanwezig. In de Kern voorzien we hagen en struwelen en maken we een weloverwogen boomkeuze (bv oude boomsoorten of fruitbomen). De trage wegen worden aangelegd in grasklinkers op maat van de kleine schaal en het organische verloop van deze wegels.

De belangrijkste open ruimten, kamers en paden worden gedoopt naar een Vlaamse vrouwelijke schrijfster:

- Maria Rosseel Wegel, de as van de Pastoor Coplaan doorheen de Kern naar Katrinahof;
- Julia Tulkens Plein, de boomgaard in de Kern;
- Christine D'haen Park, het park met het buurthuis;
- Maria Messens Dreef, het fiets- en wandelpad langsheen de Beekvallei.

In het Parklint versmelten voortuinen en straat tot één groen lint van gevel tot gevel. De eigendomsgrens blijft behouden maar de "beheersgrens" verschuift, waarbij enkel de eerste 2 m tegenaan de gevel in privaatief beheer blijft. We hebben de intentie om in co-creatie met de stakeholders een inrichtingsvoorstel uit te werken voor deze voortuinen. Voor het functionele verkeer (brandweerwagen of vuilniswagen) voorzien we een hoofdweg van in situ beton van 4m breed.

De parkeerpockets bevinden zich aan de rand van de wijk en worden opgevat als een kamer, met ruimte voor autodelen en mindervalidenparkings. Ondergrondse afvalstraatjes werden ingepast op een maximale afstand van 70 m tot de woningen.

Groen raamwerk van hagen als bindmiddel voor Schrijverswijk!

Door de consequente toepassing van ligusterhagen ontstaat een sterke collectieve identiteit voor de wijk. De hagen zorgen voor rust in de wijk doordat zij een flexibele invulling mogelijk maken zonder afbreuk te doen aan de beeldkwaliteit.

Eenduidige materiaalkeuze voor parkrand en binnenwereld

In de parkstraat worden betonstrips voorgesteld die afhankelijk van het gebruik een grasvoeg of andere voegvulling kunnen krijgen. In de binnenwereld wordt hetzelfde principe voorgesteld maar dan kleinschaliger en groener.

Groene onderlegger

De gehele wijk wordt samengehouden door een onderlaag van gazon (bij intensiever gebruik) en bloemenweide (bij extensief gebruik of als tussenlaag tussen de grens openbaar/ privé).

Wijk verbonden met landschap via beek

Het stedelijk regenwatersysteem is via beeldbepalende wadi's verbonden met de Burchste scheibek. Water speelt een belangrijke rol in het plan van de openbare ruimte. Zij levert een belangrijke bijdrage aan de identiteit van de wijk en de beeldkwaliteit.

Gebouwen

De beeldkwaliteit berust in een beperkt materialenpalet van rode en gele baksteen waarbij de overige materialen een subtiele differentiatie in het ensemble vertonen. De waarneming lijkt bij elke oogopslag te veranderen. Hoewel het geheel een rust herbergt, is het alsof elk afzonderlijk deel zich als een fragment manifesteert, gelinkt aan een sterk ruimtelijk concept.

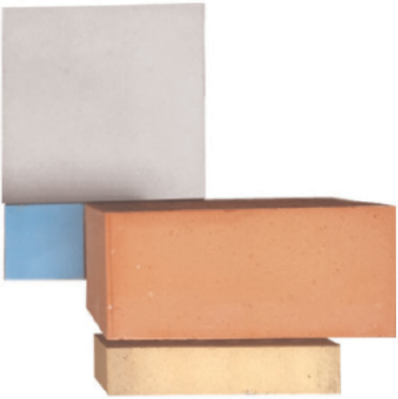
Het materiaalgebruik voor de nieuwe gebouwen zijn harmonieus verwant met het bestaande materiaalgebruik (baksteenparament, betonnen ornamenten, keramische dakpannen...) en kleurenpalet (rood, grijs, wit, pasteltinten...). In de detaillering vinden we ondermeer grijze betonelementen terug (luifels, zitbanken, balkons, lateien...), alsook de karakteristieke witte bakgoten. De lineaire structuren aan de Rand worden afgewerkt met overwegend rode bakstenen en keramische dakpannen. De meergezinswoningen in de Kern worden in gele baksteen opgetrokken met accenten van rode baksteen (in de inpandige terrassen of passerelle) en krijgen zinken daken. Als knipoog naar de bestaande betonpanelen in pasteltinten, gebruiken we kleuraccenten aan de inkomportalen, de borstweringen en toegangsdeuren. Het overige buitenschrijnwerk is opgevat in wit aluminium.

De woonblokken van de Kern vormen een ruimtelijke contemplatie van een kunstwerk van Michaël Borremans (2e afbeelding op de voorpagina); de uitgesproken dakvorm met lichte oversteken omzoomd door een witte kroonlijst, de schaa sprong van het archetype “huis” en de geleiding en ritmiek van de ramen. De maat houdt het midden tussen de kleine korrel van de rijwoningen en de grovere korrel van de urban villa's. De architectuur is iets zwaarder, formeler en hiërarchischer dan die van de lintbebouwing. Er heerst een boeiende dialoog tussen klassiek en abstract.

In plaats van een begrenzing op het architecturale object te leggen, openen de ruimtes zich naar de publieke ruimte of collectieve buitenruimte. De architectuur kenmerkt zich door interieur en exterieur in een structuur te verbinden via loggia's, portico's, erkers, luifels, hagen, terrassen...

materialenpalet kern

materialenpalet rand

gevelfragment kern

gevelfragment rand

karakteristieke kapvorm,
Hans Christian Hansen

tektonische gevelopeningen,
Louis Kahn

betonelement,
Stephen Taylor

erker, wijk Le Logis
Watermaal Bosvoorde

geschakelde woningen, wijk Floréal, Watermaal-Bosvoorde

8. Basisplan

In het basisplan is het uitgangspunt het behouden van de privaatieve eigendomsstructuur, waarbij we zoveel mogelijk de 4 ruimtelijke krijtlijnen (uit hoofdstuk "Concepten") implementeren.

Concreet betekent dit:

- Minstens 130 nieuwe wooneenheden.
- Binnen de voorschriften van het gewestplan Antwerpen KB 03/10/1979.
- We voorzien in een participatief proces een uitdoofbeleid om de wijk zo autoluw mogelijk te maken waarbij zoveel mogelijk bewoners ook in de parkeerpockets hun wagen parkeren en de privaatieve garageboxen minimaal gebruikt worden.
- De toegangsweg en ontsluiting van het bouwbedrijf Van Laere via W. Elsschotstraat blijft behouden. Ook hier geldt een uitdoofbeleid.
- We zijn genooddaakt om hier en daar de huidige rijwoningen wel te bestendigen, doch zo beperkt mogelijk.
- Nadelen: meer liften / minder openbare ruimte en groenpockets / het trage wegnennetwerk is beperkter, zowel in de wijk als in verbinding met de omgeving, waardoor de doorwaadbaarheid afneemt / minder wooneenheden en meer privaatieve grondinname met een lagere densiteit tot gevolg / de privaatieve garageboxen blijven toegankelijk waardoor de wijk een minder autoluw karakter heeft / ...

In de overkoepelende visie (hoofdstuk "Masterplan") kunnen we per woningcluster of meergezinswoning de recurrente functies (technische ruimtes, fietsenstallingen...) groeperen en er een gedeeld gebruik aan toekennen, waardoor we het ruimtebeslag, de bouwkost, het energie- en waterverbruik... reduceren en bijgevolg ook de ecologische voetafdruk/belasting en de gebruikskost. In het Basisplan duiken er veel meer eengezinswoningen op.

plan open ruimten "basisplan"

plan open ruimten "overkoepelende visie"

plankaart "Basisplan"

OVERZICHTSTABEL BASISPLAN

	WE	1/2	2/3	2/4	3/4	3/5	3/6	4/5	4/6	MV
1.	8	3	3					2		
2.	6	3	3							
3.	21		6		10			5		3
4.	19		19							
5.	23		10	12		1				
6.	12	5	2	2			1		2	3
7.	15		6		6			3		6
8.	8			1				7		
9.	13									2
10.	kiosk									
11.	4	2	2							
12.	2							2		
TOT	131	13	66			18		21		14

TOTAAL:

131 Woonentiteiten

BOUWBLOK TUSSEN BESTAANDE WONINGEN

